

VERKSTÄLLANDET AV
SORA-LAGSTIFTNINGEN
INOM HÄLSOVÅRDEN

**Lösningar i olämplighetsfrågor
om studierätt**

VERKSTÄLLET AV SORA-LAGSTIFTNINGEN INOM HÄLSOVÅRDEN
Lösningar i olämplighetsfrågor om studierätt

Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2015:4

ISBN 978-952-00-3708-6 (PDF)

ISSN-L 1236-2050
ISSN 1797-9854 (PDF)

URN:ISBN:9978-952-00-3708-6
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3708-6>

Internet: www.stm.fi/sv/publikationer

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet /
enheten för informationsstöd och publikationer/ Anja Järvinen

SAMMANDRAG

VERKSTÄLLANDET AV SORA-LAGSTIFTNINGEN INOM HÄLSOVÅRDEN:
lösningar i olämplighetsfrågor om studierätt

■ SORA-bestämmelserna och föreskrifterna tar upp lösningar med anknytning till personer som befinner sig vara olämpliga för studier. SORA-bestämmelserna utgör en lagstiftningshelhet som omfattar följande lagar: lag om yrkesutbildning (630/1998), lag om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), yrkeshögskolelag (351/2003) och universitetslag (558/2009). Lagstiftningen anknyter bl.a. till hinder för antagning som studerande, indragning och återinförande av studierätten samt narkotikatester. De är en del av undervisnings- och kulturministeriets lagstiftning som trädde i kraft 1.1.2012.

Det centrala målet för SORA-lagstiftningen är att förbättra säkerheten i utbildningen och därefter i arbetslivet samt öka möjligheterna för utbildningsanordnare, examensanordnare och högskolorna att ingripa mot en studerande som anses olämplig för området. Ett annat mål är att säkerställa studerandenas rättssäkerhet vid problemsituationer som hänför sig till studier och skapa klarhet i regleringen så att förfarandena baserar sig på lagstiftningen och bestämmelser som utfärdats enligt denna.

Denna handbok har utarbetats för att stödja genomförandet av SORA-lagstiftningen inom hälso- och sjukvården. Målet med handboken är att förenhetliga praxis inom hälso- och sjukvården vid antagningen som studerande, i situationer där studierätten indras eller återinförs och vid narkotikatester. Handboken innehåller modeller av intyg som lagstiftningen förutsätter. För att underlätta informationsutbytet mellan läroanstalter och hälso- och sjukvården har flera olika blanketter utvecklats.

Enligt SORA-lagstiftningen har hälso- och sjukvården till uppgift att bedöma en studerandes hälsa och funktionsförmåga i samband med antagningen som studerande och i situationer där den studerande ska visa ett intyg över narkotikatest eller indragning eller återinförande av hans eller hennes studierätt övervägs. Med undantag för narkotikatest gäller övriga bestämmelser endast examina inom utbildningsområden som fastställts i statsrådets förordningar, vilka i denna handbok kallas för SORA-examina. Utbildningsområdena har avgränsats så att krav som gäller säkerheten för minderåriga, patient- och klientsäkerheten eller trafiksäkerheten anknyter till studierna eller utövandet av yrket. Bestämmelserna och föreskrifterna med anknytning till narkotikatester gäller studerandena inom alla områden både vid högskolor och på andra stadiet med undantag för gymnasieutbildning.

Den primära uppgiften för hälso- och sjukvården är att stödja den studerandes hälsa och studieförmåga. Studerandehälsovården har förutsättningar för att ansvara för en helhetsbedömning av behovet av vård och stöd samt vård genom att utnyttja läroanstaltens multiprofessionella samarbetsnätverk.

Nyckelord: **Genomförande, lagstiftning, studerande, studerandehälsovård**

TIIVISTELMÄ

SORA-LAINSÄÄDÄNNÖN TOIMEENPANO TERVEYDENHUOLLOSSA Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen

■ SORA-säännökset ja määräykset käsittelevät opiskeluun soveltumattomuuteen liittyviä ratkaisuja. SORA-säännökset ovat lainsäädäntökokonaisuus, johon kuuluvat seuraavat lait: laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998), ammattikorkeakoululaki (351/2003) ja yliopistolaki (558/2009). Lainsäädäntö liittyy mm. opiskelijaksi ottamisen esteisiin, opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja palauttamiseen sekä huumausainetestaukseen. Ne ovat opetus- ja kulttuuriministeriön lainsäädäntöä, joka tuli voimaan 1.1.2012.

SORA-lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on parantaa koulutuksen ja sen jälkeisen työelämän turvallisuutta sekä lisätä koulutuksen, tutkinnon järjestäjien ja korkeakoulujen mahdollisuuksia puuttua opiskelijan alalle soveltumattomuuteen. Tavoitteena on myös varmistaa opiskelijoiden oikeusturva opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa ja selkeyttää sääntelyä siten, että menettelyt perustuvat lainsäädäntöön ja sen nojalla annettuihin määräyksiin.

Tämä opas on laadittu tukemaan SORA-lainsäädännön toimeenpanoa terveydenhuollossa. Oppaan tavoitteena on yhtenäistää terveydenhuollon käytäntöjä opiskelijaksi ottamisen vaiheessa, opiskeluoikeuden peruuttamis- ja palauttamistilanteissa sekä huumausainetestauksessa. Oppaassa on malleja lainsäädännön edellyttämistä todistuksista. Tiedonkulun helpottamiseksi oppilaitosten ja terveydenhuollon välille on kehitetty useita lomakkeita.

SORA-lainsäädännön mukaan terveydenhuollon tehtävänä on arvioida opiskelijan terveyttä ja toimintakykyä opiskelijaksi ottamisen vaiheessa sekä tilanteissa, joissa opiskelijalta vaaditaan huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä tai harkitaan opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista. Säännöksistä muut kuin huumausainetestaus koskevat ainoastaan valtioneuvoston asetuksissa määrättyjen koulutusalojen tutkintoja, joita tässä oppaassa kutsutaan SORA-tutkinnoiksi. Koulutusalat on rajattu siten, että opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Huumausainetestaukseen liittyvät säännökset ja määräykset koskevat kaikkien alojen opiskelijoita kaikilla koulutusasteilla.

Terveydenhuollon ensisijainen tehtävä on tukea opiskelijan terveyttä ja opiskelukykyä. Opiskelu-terveydenhuollolla on edellytykset vastata opiskelijoiden kokonaisvaltaisesta tuen ja hoidon tarpeen arvioinnista sekä hoidosta oppilaitoksen moniammatillista yhteistyöverkostoa hyödyntäen.

Asiasanat: **Lainsäädäntö, opiskelija, opiskeluterveydenhuolto, toimeenpano**

SUMMARY

IMPLEMENTATION OF SORA LEGISLATION IN HEALTHCARE SECTOR:

revocation of the right to study, drug testing and disciplinary actions improving safety

■ The so called SORA provisions and regulations deal with solutions related to unsuitability to study. These statutes constitute a set of legislation that comprises the following laws: the Vocational Education and Training Act (630/1998), the Vocational Adult Education Act (631/1998), the Act on Universities of Applied Sciences (351/2003) and the University Act (558/2009). This legislation concerns, i.a., obstacles to being admitted as a student, to cancelling and restoring the right to study, and to drug testing. These are legislation under the Ministry of Education and Culture, which entered into force on 1 January 2012.

The chief purpose of the SORA legislation is to improve the safety of education and training and the working life thereafter as well as to improve the possibilities of the providers of education, organisers of examinations and universities to intervene if a student is found to be unsuitable for the field he or she wants to study or is studying. The aim is also to ensure the legal safety of students in problematic situations related to studies and to clarify the regulation so that the procedures used are based on legislation and the rules laid down in virtue of it.

The present handbook has been drawn up in support of the implementation of the SORA legislation in health care. The purpose is to harmonise the health care practices at the stage when students are admitted to education, when the right to study is cancelled or restored, and in connection with drug testing. The handbook contains models for the certificates required by legislation. A number of forms have been developed to facilitate the flow of information between educational institutions and the health care system.

The task of health care is according to the SORA legislation to assess the health and functional capacity of students when a student is admitted to an educational institution and in situations where a student is required to present a certificate of drug test or when it is being considered whether a student's right to study should be cancelled or restored. The provisions other than those regarding drug testing only apply to the qualifications in the fields of education referred to in the relevant Government Decrees, which are in this handbook called SORA qualifications. The fields of education have been defined so that the studies or pursuing the profession concerned are associated with the requirements for the safety of minors, patients or clients or traffic safety. The provisions and regulations regarding drug testing apply to the students of all fields of education at both universities and the upper secondary level, exclusive of upper secondary school education.

The primary task of health care is to support the students' health and capacity to study. The student health service can assume responsibility for the comprehensive assessment of the need for support for students and the provision of care by making use of the multiprofessional cooperation network of each educational institution.

Key words: **implementation, legislation, student, student health care**

INNEHÅLL

SAMMANDRAG	3
TIIVISTELMÄ	4
SUMMARY	5
1 INLEDNING.....	9
2 ANTAGNING SOM STUDERANDE FÖR SORA-EXAMINA.....	11
2.1 Tillgänglighet inom sora-examina.....	11
2.2 Examensspecifika krav på hälsotillstånd och funktionsförmåga samt information om dem.....	12
2.3 Utredning om hälsotillståndet i ansökningsfasen	12
2.4 Utredning om hälsotillståndet i ansökningsfasen till specialområden.....	14
2.5 Exempelfall i ansökningsfasen	15
3 NARKOTIKATESTNING AV STUDERANDE	17
3.1 Utbildningsanordnarens eller högskolans informationskyldighet och antidrogprogram	17
3.2 Förutsättningar för remittering till narkotikatest.....	18
3.3 Bedömning av studerandes berusningstillstånd inom hälso- och sjukvården	19
3.4 Remiss till narkotikatest.....	20
3.5 Provtagning.....	21
3.6 Tolkning av testresultatet och meddelande av testresultatet	21
3.7 Intyg över narkotikatest.....	22
3.8 Narkotikatestning av minderåriga studerande.....	22
3.9 Bestridande av testresultatet.....	23
3.10 Vård av personer med drogproblem	23
3.11 Exempel på tolkningen av resultaten av narkotikatest.....	23
4 INDRAGNING AV STUDIERÄTTEN.....	25
4.1 Villkor för indragning av studierätten	25
4.2 Läkarutlåtande om studieförmågan	26
4.3 Beslutsfattande om indragning av studierätten	27
4.4 Åtgärder inom hälso- och sjukvården efter att studierätten dragits in	27
5 ÅTERSTÄLLANDE AV STUDIERÄTT	29
6 RÄTT ATT FÅ UPPGIFTER	31
6.1 Information i ansökningsfasen.....	32
6.2 Information i samband med narkotikatestning.....	32
6.2.1 Narkotikatestning av minderåriga och information om denna.....	33
6.3 Information när studierätten dras in.....	33
6.4 Information när studierätten återställs.....	33

BILAGA 1: SORA-examina.....	35
BILAGA 2: StödINSATSER för studerande med funktionsnedsättningar	37
BILAGA 3: Examensspecifika krav på hälsotillståndet för SORA-examina.....	39
BILAGA 4: Blankett för bakgrundsuppgifter för bedömning av studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga i antagningsfasen	45
BILAGA 5: Modell för fritt formulerat utlåtande om hälsotillstånd och funktionsförmåga i ansökningsfasen	46
BILAGA 6: Blankett för överföring av information till hälsovården – den studerande har ålagts att visa upp intyg över narkotikatest.....	47
BILAGA 7: Exempel på begäran om undersökning: omfattande narkotika- och läkemedelsscreening i blod och urin	49
BILAGA 8: Beskrivning av provtagningen samt insamlingsanvisning för urin- och blodprov.....	50
BILAGA 9: Modell för intyg över narkotikatest som ges till den testade	53
BILAGA 10: Blankett för bakgrundsuppgifter för edömning av hälsotillstånd och funktionsförmåga under studietiden	54

I INLEDNING

SORA-bestämmelserna och -föreskrifterna tar upp åtgärder och lösningar med anknytning till personer som befinner sig vara olämpliga för studier (SORA kommer från det finska uttrycket "soveltu-mattomuuteen ratkaisuja", ungefär 'lösningar vid olämplighet'). I fortsättningen används i denna handbok termen SORA-lagstiftningen för SORA-bestämmelserna och -föreskrifterna.

SORA-bestämmelserna utgör en lagstiftningsshelhet som omfattar följande lagar: lagen om yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), yrkeshögskolelagen (932/2014) och universitetslagen (558/2009). SORA-lagstiftningen gäller inte gymnasieutbildningen. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2012.

Det centrala målet för SORA-lagstiftningen är att förbättra säkerheten i utbildningen och där- efter i arbetslivet samt öka möjligheterna för utbildningsanordnare, examensarrangörer och högskolorna att ingripa mot en studerande som anses olämplig för området¹. Ett annat mål är att säkerställa de studerandes rättssäkerhet vid problemsituationer som hänför sig till studier och skapa klarhet i regleringen så att förfarandena baserar sig på lagstiftningen och bestämmelser som utfärdats enligt denna.

Enligt SORA-lagstiftningen har hälso- och sjukvården till uppgift att bedöma en studerandes hälsa och funktionsförmåga i samband med antagningen som studerande och i situationer där den studerande ska visa ett intyg över narkotikatest eller indragning eller återställande av hans eller hennes studierätt övervägs. Med undantag för narkotikatestet gäller övriga bestämmelser endast examina inom utbildningsområden som fastställts i statsrådets förordningar, vilka i denna handbok kallas för SORA-examina (Bilaga 1). Utbildningsområdena har avgränsats så att krav som gäller säkerheten för minderåriga, patient- och klientsäkerheten eller trafiksäkerheten anknyter till studier- na eller utövandet av yrket. Bestämmelserna och föreskrifterna med anknytning till narkotikatester gäller de studerande inom alla områden både vid högskolor och inom yrkesutbildning.

Denna handbok har utarbetats för att stödja genomförandet av SORA-lagstiftningen inom hälso- och sjukvården. Målet med handboken är att förenhetliga praxis inom hälso- och sjukvården vid antagningen som studerande, i situationer där studierätten indras eller återställs och vid narkotikatester. Utbildningsstyrelsen har utarbetat en motsvarande handbok som stöd för den som anordnar grundläggande yrkesutbildning, grundexamen som avläggs som fristående examen och examensinriktad yrkesinriktad tilläggsutbildning².

I handboken är det inte möjligt att ta ställning till hur enskilda sjukdomar, till exempel drogberoende, påverkar en studerandes lämplighet för SORA-examina, utan man måste tillämpa individuell prövning i fråga om var och en som ansöker om bli antagen som studerande och varje studerande. Inom SORA-examina kan drogproblem eller drogberoende utgöra ett hinder för att bli antagen som studerande. Alkoholproblem är det vanligaste drogproblemet bland studerande, men eftersom SORA-lagstiftningen innehåller bestämmelser endast om narkotikatester, kan utbildningsanordnaren/högskolan inte ålägga en studerande att mäta alkoholhalten i blodet eller utandningsluft- en. Förebyggande av och ingripande i alkoholskador ska ändå utgöra en del av läroinrättningens drogprogram.

1 Regeringens proposition 164/2010

2 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/103/0/SORA-opas http://www.oph.fi/download/154242_Utbildningsanordnarens_mojligheter_att_ingripa_vid_olamplighet_for_studier.pdf

Den primära uppgiften för hälso- och sjukvården är att stödja den studerandes hälsa och studieförmåga. I SORA-lagstiftningen tas inte ställning till vilken hälso- och sjukvårdsaktör som utför uppgifter inom hälso- och sjukvården. För att hälso- och sjukvårdsresurserna ska inriktas på ett ändamålsenligt sätt är det bra att lokalt komma överens om de åtgärder som SORA-lagstiftningen förutsätter. Studerandehälsovården har förutsättningar för att ansvara för en helhetsbedömning av behovet av vård och stöd samt för vården genom att utnyttja läroanstaltens multiprofessionella samarbetsnätverk. Om kommunens studerandehälsovård inte utför de uppgifter som SORA-lagstiftningen förutsätter, utförs de någon annanstans inom primärvården, den specialiserade sjukvården eller den privata sektorn. Hälso- och sjukvårdspersonal som vidtar åtgärder enligt SORA-lagstiftningen måste känna till de lokala procedurerna.

Skol- och studerandehälsovårdstjänsterna är sådana elevhälsotjänster som avses i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013). Andra elevhälsotjänster är psykolog- och kuratorstjänster. Med elevhälsa avses främjande och upprätthållande av de studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande och understödjande verksamheter inom läroanstalten. Elevhälsan genomförs som sektorsövergripande samarbete. Lagen om elev- och studerandevård trädde i kraft i början av augusti 2014. I lagen föreskrivs om rätt till elevhälsa för studerande inom bland annat yrkesutbildning (630/1998), medan lagen inte förpliktar högskolorna att ordna elevhälsa. Många yrkeshögskolor och universitet har sektorsövergripande välfärdsgrupper, vars uppgift är att främja de studerandes välfärd.

Social- och hälsovårdsministeriet hoppas att denna handbok ska vara till nytta för användarna och hjälpa dem att nå målen för SORA-lagstiftningen. Handboken har utarbetats tillsammans med experter från social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet. Även Finlands Kommunförbund, Finlands läkarförbund, Finlands Hälsovårdarförbund, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote, Tammerfors stads hälsocentral och Finlands studentkårers förbund har varit med i styrgruppen. Social- och hälsovårdsministeriet tackar alla som varit med och utarbetat handboken. Ett särskilt tack till läkaren Noora Seilo har utfört ett betydande arbete för handbokens tillkomst.

2 ANTAGNING SOM STUDERANDE FÖR SORA-EXAMINA

I SORA-lagstiftningen föreskrivs inte vilken aktör inom hälso- och sjukvården som bedömer en studerandes hälsotillstånd i ansökningsfasen. För att stödja den ungas hälsa och välfärd och trygga inledandet av studierna rekommenderas när SORA-lagstiftningen verkställs att man i kommunerna lokalt kommer överens om hur hälso- och sjukvårdens resurser och kunnande ska användas för att bedöma hälsotillståndet i ansökningsfasen.

Studerandehälsovården besitter kompetens för att bedöma hälsotillståndet hos dem som ansöker om att bli antagna som studerande och ett färdigt samarbetsnätverk för den övriga elevhälsan i läroanstalten. Bedömningar av hälsotillståndet i ansökningsfasen kan göras inom studerandehälsovården, men den kan inte förpliktas att göra dem, eftersom den som ansöker om att bli antagen som studerande ännu inte har rätt till studerandehälsovårdens tjänster³. Rätten till studerandehälsovårdens tjänster för dem som studerar i yrkesläroanstalter och för yrkeshögskolestuderande börjar i och med att de blir antagna som studerande. Universitetsstuderande får rätt till Studenternas hälsovårdsstiftelses (YTHS) tjänster när den studerande betalat studentkårens medlemsavgift.

I SORA-lagstiftningen tas inte ställning till vilken utbildningsbakgrund eller specialitet den läkare har som ger utlåtande om hälsotillståndet ska ha. Det är ändå viktigt att den som ger utlåtandet är förtrogen med kraven på hälsotillstånd inom det aktuella utbildningsområdet. I vissa situationer kan dock utbildningsområdets särdrag kräva att den som ger utlåtandet om hälsotillstånd är specialistläkare. Exempelvis om man vid bedömning av körhälsan misstänker att kraven på synfält inte är uppfyllda måste en ögonläkare undersöka personen⁴.

2.1 TILLGÄNGLIGHET INOM SORA-EXAMINA

Huvudprincipen vid urvalet av studerande är tillgänglighet. En omständighet i anslutning till den sökandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning som studerande⁵. Inom SORA-examina kan dock en omständighet i anslutning till den sökandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga vara ett hinder för antagning som studerande när de säkerhetskrav som hänför sig till studierna inte kan uppfyllas *och detta hinder inte kan undanröjas med rimliga åtgärder*. Det är utbildningsanordnarens eller högskolans uppgift att bedöma vad som är rimliga åtgärder. Potentiella stödåtgärder är till exempel elevhälsotjänster, hjälpmedel och specialundervisning inom yrkesutbildning på andra stadiet.

Bedömningen av om sökande med funktionsnedsättning lämpar sig för studierna förutsätter heltäckande kunskap om funktionsnedsättningen, utbildningsmöjligheterna för personer med funktionsnedsättning, olika specialarrangemang samt tjänster och stödåtgärder i anslutning till studierna. I bilaga 2 beskrivs stödåtgärder för studerande med funktionsnedsättning. I bilagan finns dessutom

3 Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 338/2011, 3 §

4 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om körhälsa 1181/2011

5 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 27a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 26 §, universitetslagen 558/2009 37a §

en förteckning över samarbetsinstanser som ger information om funktionsnedsättningar och stödåtgärder för bedömningen av studerandes lämplighet.

2.2 EXAMENSSPECIFIKA KRAV PÅ HÄLSOTILLSTÅND OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA SAMT INFORMATION OM DEM

Utbildningsstyrelsen har i samarbete med Arbetshälsoinstitutet fastställt examensspecifika krav på hälsotillstånd för SORA-examina (Bilaga 3). Kraven gäller yrkesinriktade grundexamen, yrkesexamina och specialyrkesexamina. Yrkehögskolor och universitet fastställer självständigt de examensspecifika kraven på hälsotillstånd.

Utbildningsanordnaren eller högskolan ska informera dem som ansöker om att bli antagna som studerande om de krav på hälsotillstånd och funktionsförmåga som gäller för SORA-examina⁶. Information om kraven ges bland annat i ansökningsguider, annan information för sökande (webbplatser och sökandens handbok) samt i samband med studerandeurval (inträdesprov och lämplighetstest). Det är viktigt att utbildningsanordnarna informerar även elevhälsopersonalen om kraven för att garantera ett smidigt samarbete mellan olika aktörer. Utbildningsstyrelsen rekommenderar att information om kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga för yrkesinriktade grundexamina som hör till SORA-examina ges även i samband med elevhandledningen i årskurserna 7–9 samt skolhälsovårdens omfattande hälsoundersökning i årskurs åtta, där elevens vårdnadshavare är med.

2.3 UTREDNING OM HÄLSOTILLSTÅNDET I ANSÖKNINGSFASEN

När en person ansöker om att få börja studera för en SORA-examen ombeds personen i samband med ansöka bedöma om han eller hon uppfyller de krav på hälsotillstånd och funktionsförmåga som utgör förutsättning för att bli vald som studerande. Om det på grund av den sökandes meddelande finns anledning till det, kan utbildningsanordnaren eller högskolan be att den sökande ska lämna in ett utlåtande av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården om huruvida den sökande uppfyller de examensspecifika kraven på hälsotillstånd vad gäller hälsotillstånd och funktionsförmåga⁶. Utbildningsanordnaren eller högskolan kan inte begära intyg med anknytning till hälsotillstånd och funktionsförmåga av andra än sådana som söker till SORA-examina. I regel är det en läkare som bedömer hälsotillståndet, men vid behov kan bedömningen också göras av någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, så som en psykolog eller ergoterapeut.

Det rekommenderas att utbildningsanordnaren eller högskolan, till exempel via den som ansöker om att bli antagen som studerande, ger den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som gör bedömningen en kort beskrivning av varför man begär utlåtande (Bilaga 4) samt av kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga för den aktuella examen (Bilaga 3). I den hälsoundersökning som den yrkesutbildade personen inom hälso- och sjukvården gör och i eventuella andra undersökningar koncentrerar man sig på att bedöma huruvida dessa krav är uppfyllda. När hälsotillståndet bedöms är det skäl att utnyttja tidigare uppgifter om den sökandes hälsotillstånd. Om det för bedömning av lämpligheten är nödvändigt att begära den sökandes patientuppgifter från någon hälso- och sjukvårdsenhet som vårdat den sökande tidigare, behövs den sökandes samtycke till utlämnande av uppgifterna.

⁶ Lagen om yrkesutbildning 630/1998 27b §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkehögskolelagen 932/2014 26 §, universitetslagen 558/2009 37b §

Det är nödvändigt att den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som gör bedömningen har en bra uppfattning om de utbildnings- och yrkesrelaterade arbetsuppgifter som krävs i studierna. Vid behov kan den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som gör bedömningen ta reda på vilka arbetsuppgifter som hänför sig till studierna av utbildningsanordnaren eller högskolan.

Läkare ger i regel utlåtande om hälsotillståndet med T-intyg och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården med ett fritt formulerat utlåtande (Bilaga 5). Hälsointyg för ungdom är inte en tillräcklig utredning om hälsotillståndet. Utlåtandet ger utbildningsanordnaren eller högskolan information om huruvida den yrkesutbildade personen inom hälso- och sjukvården anser att den sökande är lämplig, med vissa begränsningar lämplig eller olämplig vad hälsotillstånd och funktionsförmåga beträffar. Uppgifter om hälsotillståndet förmedlas inte i utlåtandet. Den yrkesutbildade personen inom hälso- och sjukvården kan också låta bli att ta ställning till lämpligheten. Den som ansöker om att bli antagen som studerande tillställer utbildningsanordnaren eller högskolan sidan 2 av T-intyget eller ett fritt formulerat utlåtande där ställning tas till lämpligheten.

Även om en persons hälsotillstånd kan hindra deltagande i vissa studierelaterade praktiska uppgifter innebär detta inte nödvändigtvis att personen i fråga inte skulle vara lämplig att studera inom området i fråga. Om det på grund av undersökningar som gjorts av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården konstateras att den sökande med vissa begränsningar är lämplig att avlägga examen i fråga, ska man i utlåtandet försöka beskriva de begränsningar som hänför sig till praktiska uppgifter, inläring i arbetet eller praktik. Dessutom ska man i utlåtandet i mån av möjlighet bedöma hur hindren för studierna kan undanröjas. Förslag på nödvändiga stödåtgärder, så som specialundervisning, hjälpmedel, stödåtgärder inom elevhälsan eller välfärdstjänster i högskolan skrivs in i utlåtandet. Det är skäl att bedömningen av hur hindren kan undanröjas görs i samarbete med företrädare för elevhälsan eller andra experter med den sökandes skriftliga tillstånd⁷. Om den yrkesutbildade personen inom hälso- och sjukvården utifrån sina undersökningar inte tar ställning till den sökandes lämplighet, hänvisar han eller hon den studerande till en hälso- och sjukvårdsenhet där bedömningen kan göras.

Ett intyg eller utlåtande av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är examensspecifikt. Om den som ansöker om att bli antagen som studerande söker till flera olika utbildningsområden där det krävs utlåtande om hälsotillståndet, ska de examensspecifika kraven på hälsotillstånd för varje utbildningsområde bedömas särskilt och med separata utlåtanden. Utbildningsanordnaren eller högskolan har inte i ansökningsfasen rätt att få utlåtandet direkt från den yrkesutbildade personen inom hälso- och sjukvården utan den studerande lämnar utlåtandet till utbildningsanordnaren eller högskolan.

Ett utlåtande av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården är bara en omständighet som påverkar studerandeurvalet. Det slutliga antagningsbeslutet fattas alltid av utbildningsanordnaren eller högskolan. På bild 1 presenteras processen för bedömning av hälsotillståndet i ansökningsfasen.

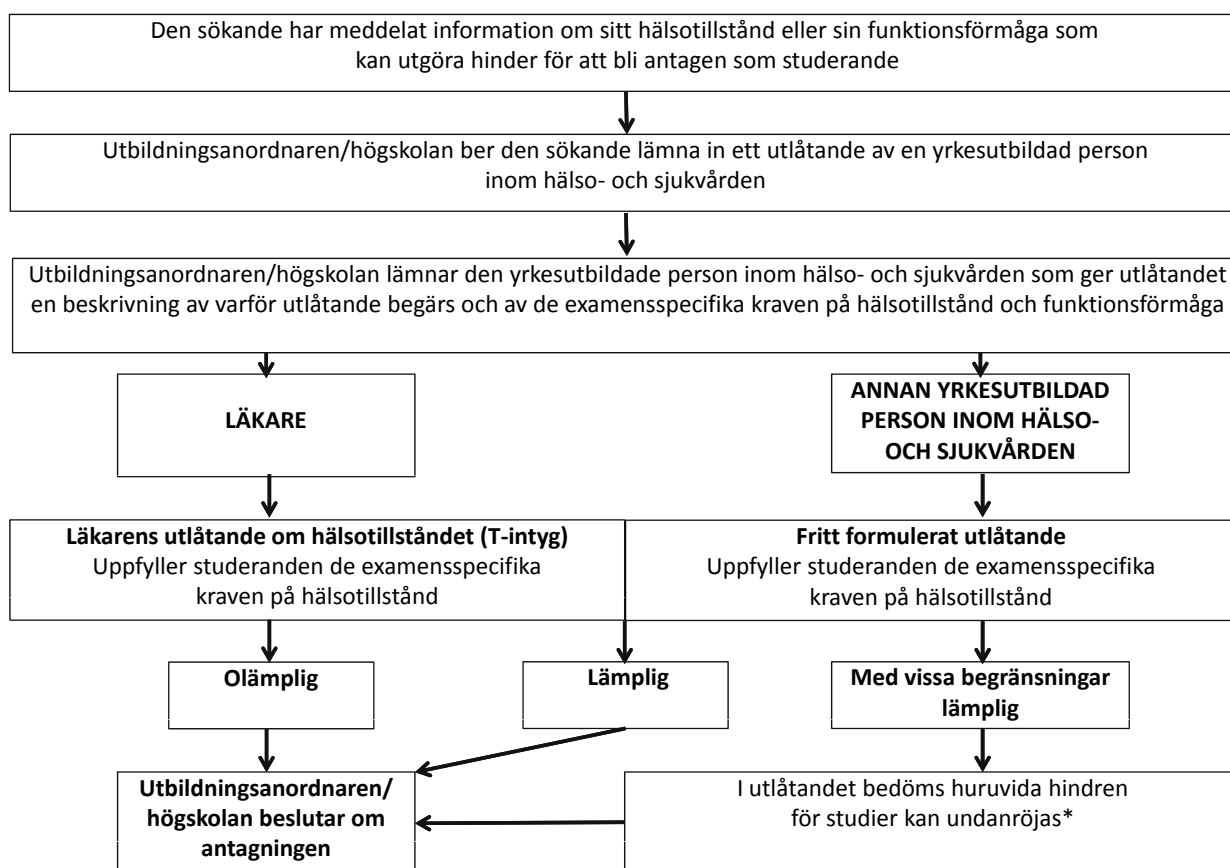
7 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 13 § 2 mom.

2.4 UTREDNING OM HÄLSOTILLSTÅNDET I ANSÖKNINGSFASEN TILL SPECIALOMRÅDEN

Även lagstiftningen inom andra förvaltningsområden innehåller bestämmelser som ska beaktas när kraven på studerandes hälsotillstånd bedöms. Hälsotillstånd och funktionsförmåga hos personer som ansöker till grundexamen i flygledning och sjöfart ska bedömas i enlighet med kraven på hälsotillstånd i lagstiftningen om branschen. Föreskrifter som gäller dem som söker till grundexamen i flygledning, de blanketter som ska användas vid hälsoundersökningar och en lista över Trafiksäkerhetsverkets (Trafi) befullmäktigade flygmedicinska center och flygläkare finns på Trafis webbplats⁸.

Social- och hälsovårdsministeriet har publicerat anvisningar om läkarundersökningar för sjömän⁹. Av dem som antas till utbildning i sjöfartsbranschen förutsätts gällande sjömansläkarintyg.

Av yrkesförare i landsvägstrafik förutsätts antingen körkort i grupp 2 (lastbils- och bussförare samt förare av tunga fordonskombinationer) eller yrkeskörtillstånd för personbil (taxiförare). När dessa söks tillämpas kraven på hälsotillstånd enligt grupp 2 i social- och hälsovårdsministeriets förordning om körhälsa¹⁰.

*Det är i regel bra att göra bedömningen i samarbete med studerandehälsovården med den studerandes skriftliga tillstånd

Bild 1 Bedömning av hälsotillståndet i ansökningsfasen

8 www.trafi.fi

9 Anvisningar för läkarundersökning av sjöman, Social- och hälsovårdsministeriets handböcker 2005:3

10 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om körhälsa I 181/2011

2.5 EXEMPELFALL I ANSÖKNINGSFASEN

Exempel 1.

Fråga: Av en ansökan om studierätt för grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion framgår att den sökande har en medelsvår depression som behandlats med medicin i cirka ett år. Medicineringen pågår fortfarande. Kan den sökande antas för studier inom detta område?

Svar: Examen hör till SORA-examina, så en omständighet i anslutning till hälsotillståndet kan vara ett hinder för antagning som studerande, om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. Den säkerhetsrisk som beror på olämplighet för området kan öka i synnerhet om den studerande har en allvarlig psykotisk störning, en allvarligt socialt färgad personlighetsstörning eller okontrollerat allvarligt drogberoende. Lindrigare mentala störningar, så som medelsvår depression, utgör i regel inget hinder för att bli antagen som studerande, om man får behandling. Det går ändå inte att sätta diagnostiska gränser för olämplighet för området. Därför måste varje fall bedömas särskilt. Det slutliga antagningsbeslutet fattas av utbildningsanordnaren.

Exempel 2.

Fråga: En av dem som ansöker om att få studera till busschaufför har haft ett diskbräck. Kan den sökande antas för studier inom detta område?

Svar: Det är fråga om en SORA-examen, så en omständighet i anslutning till hälsotillståndet kan vara ett hinder för antagning som studerande, om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. Om den sökandes diskbräck har behandlats, hindrar den tidigare sjukdomen inte att han antas som studerande. Diskbräck med symptom kan innebära svårigheter att klara av arbetet som busschaufför, i synnerhet på grund av belastningsrelaterade smärtor och eventuell nedsättning av funktionsförmågan i de nedre extremiteterna. Även de läkemedel som används för smärtbehandlingen kan äventyra säkerheten i trafiken. Lämpligheten för området bedöms utifrån de aktuella symptomen, medicineringen och responsen på behandlingen. Det slutliga antagningsbeslutet fattas alltid av utbildningsanordnaren.

Exempel 3.

Fråga: Kan man anta en syn- eller hörselskadad person för studier till närvårdare?

Svar: Examen hör till SORA-examina. En sjukdom eller en funktionsnedsättning får inte utgöra ett hinder för studier. Den sökandes hälsotillstånd kan dock vara ett hinder för att bli antagen som studerande, om inte hindret kan undanröjas med rimliga åtgärder. Den sökande kan studera inom området i fråga, fast han eller hon inte klarar av alla krav på yrkesskicklighet enligt examen. Utbildningsanordnaren ska utreda om det i examen ingår sådana examensdelar som den sökande kan genomföra och som möjliggör individuella utbildningslösningar. Hjälpmedel och utrustning som hjälper syn- eller hörselskadade samt stöd och handledning kan öka personens funktionsförmåga i de praktiska uppgifterna. Det viktiga är att utbildningsanordnare vid behov i samarbete med hälso- och sjukvården eller andra experter bedömer om syn- eller hörselnedsättningen utgör en risk som äventyrar patienternas eller klienternas säkerhet och som inte kan undanröjas. Om kraven på

yrkesskicklighet eller målen i grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen har anpassats i hög grad, kan den studerande inte få ett examensbetyg som skulle ge rätt till yrkesutövning inom hälso- och sjukvården.

Exempel 4.

Fråga: *En person som ansöker om att få börja studera bli närvårdare är opioidberoende, och genomgår därför substitutionsbehandling som har pågått mindre än ett år. Kan denna person antas för att studera till närvårdare?*

Svar: En person som fått substitutionsbehandling mindre än ett år löper stor risk för återfall. Personen kan använda andra droger som han eller hon ännu inte lyckats slutat med. Dessutom kan personen ha andra mentala störningar som han eller hon fortfarande behandlas för. Således är en person som fått substitutionsbehandling mindre än ett år inte lämplig som närvårdarstuderande. Substitutionsbehandling i sig utgör inte ett hinder för studier. Behandlingen ska dock ha pågått minst ett år och det ska inte förekommit missbruk av opioider och andra droger under den perioden. Symptombilden av droganvändningen, liksom symptombilderna av andra samtidiga mentala störningar ska också vara i remission eller under kontroll med behandling. Det viktiga är att utbildningsanordnaren vid behov i samarbete med hälso- och sjukvården bedömer om drogberoende eller en annan samtidig mental störning utgör en risk som äventyrar patienternas eller klienternas säkerhet och som inte kan undanröjas.

3 NARKOTIKATESTNING AV STUDERANDE

I SORA-lagstiftningen föreskrivs om situationer där utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest. Bestämmelserna och föreskrifterna om narkotikatestning gäller emellertid studerande inom alla områden. Genom narkotikatestning av studerande försöker man förhindra farliga situationer som beror på användning av narkotika. Nedsatt funktionsförmåga och äventyrande av säkerheten syns särskilt i inläring i arbetet, arbetspraktik och andra studierelaterade praktiska uppgifter. Narkotikatestning är en del av läroanstaltens antidrogprogram, genom vilket man försöker minska användningen av droger och förebygga de skador som droger orsakar i studierna och arbetslivet. *SORA-lagstiftningen ändrar inte praxis för andra drogtester som görs inom hälso- och sjukvården.*

När det gäller studierelaterad drogtestning är studerandehälsovården den naturliga samordnande aktören som skickar studerande till test, tolkar testresultaten och meddelar testresultaten. När en studerande åläggs att genomgå narkotikatest, *ska studerandehälsovården alltid oberoende av testresultatet göra en bedömning av den studerandes behov av särskilt stöd.* Hälsovårdens centrala uppgift är att säkerställa att den studerande får behövlig vård. Särskilt hos unga är störningar som beror på missbruk ofta långvariga och det är vanligt att de återkommer även sedan den unga tillfrisknat. Största delen av unga som lider av störningar på grund av missbruk har samtidigt även mentala problem¹¹. *Det är synnerligen viktigt att en studerande med drogproblem alltid i första hand hänvisas till vård i enlighet med läroanstaltens antidrogprogram.*

En studerande som misstänks vara drogpåverkad ska alltid testas utan dröjsmål. Omedelbar testning utanför tjänstetiden kräver att utbildningsanordnaren eller högskolan har en omsorgsfull plan som utarbetats på förhand. I planen ska beaktas att endast utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att genomgå test. Dessutom måste det beaktas att provtagarna ska vara förtrogna med drogtester, och därför kan prover inte tas i alla jourhavande hälso- och sjukvårdsenheter¹².

3.1 UTBILDNINGSANORDNARENS ELLER HÖGSKOLANS INFORMATIONSSKYLDIGHET OCH ANTIDROGPROGRAM

Utbildningsanordnaren eller högskolan är skyldig att informera dem som ansöker om att bli antagna som studerande om i vilka studierelaterade uppgifter och situationer en studerande kan åläggas att visa upp ett intyg över narkotikatest¹³. Utbildningsanordnaren är skyldig att informera en minderårig studerandes vårdnadshavare om att intyg över narkotikatest krävs¹⁴.

11 Nuorten päihdehäiriöiden luonne ja kulku. Marttunen M. Lönnqvist J. Duodecim 2001;117(15):1579-84

12 Narkotikatestning i arbetslivet. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2006:2

13 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 27a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 26 §, universitetslagen 558/2009 37a §

14 Lagen om yrkesutbildning 630/1998, 34a §

Innan utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga studerande att visa upp intyg över narkotikatest, ska man ha ett skriftligt antidrogprogram¹⁵. Syftet med antidrogprogrammet är att stödja de studerandes studieförmåga, förhindra olägenheter på grund av missbruk och styra verksamheten i situationer där olägenheter förekommer på grund av missbruk. Antidrogprogrammet och vårdhänvisning är en del av läroanstaltens elevhälsa. Utbildningsanordnaren eller högskolan utarbetar antidrogprogrammet i samarbete med studerandehälsovården och företrädare för de studerande.

Antidrogprogrammet innehåller anvisningar och modeller för hur man i läroanstalten förebygger olägenheter och negativa följder av droger för de studerande, läroanstalten och studerandegemenskapen. I antidrogprogrammet beskrivs hur man går till väga i läroanstalten i drogrelaterade situationer och hur man i läroanstalten behandlar olägenheter som redan orsakats av missbruk. Antidrogprogrammet ska innehålla en tydlig beskrivning av metoder för stöd i ett tidigt skede (bl.a. samtal) och anvisningar om hänvisning av studerande till vård. Eftersom utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att genomgå narkotikatest, ska antidrogprogrammet beskriva hur de studerande informeras om drogtest, i vilka uppgifter och på vilka villkor en studerande kan testas och vad som händer om det konstateras att en studerande använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att funktionsförmågan blivit nedsatt. Antidrogprogrammet fungerar som lagstadgade och objektiva anvisningar som man kommit överens om för behandlingen av missbruksfrågor i läroanstalten.

3.2 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR REMITTERING TILL NARKOTIKATEST

Utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att visa upp intyg över narkotikatest, om villkoren nedan är uppfyllda¹⁶. Utbildningsanordnaren och högskolan utser de personer som kan ålägga en studerande att visa upp intyg över narkotikatest. Utbildningsanordnaren eller högskolan bedömer om villkoren för narkotikatest är uppfyllda. Dessutom svarar utbildningsanordnaren eller högskolan för kostnaderna för narkotikatest och intyg samt för den testades resekostnader. Om den studerande bestrider att villkoren för narkotikatest är uppfyllda men samtycker till att testas är det motiverat att göra testet.

Utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest, om det finns **grundad anledning att misstänka** att:

- den studerande är narkotikapåverkad i studierelaterade praktiska uppgifter **eller** inläring i arbetet **eller** praktik

ELLER

- den studerande är narkotikaberoende

OCH

- testningen är nödvändig för att fastställa den studerandes funktionsförmåga

OCH

- den studerande sköter uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omvärderingsförmåga eller god reaktionsförmåga

¹⁵ Lagen om yrkesutbildning 630/1998 34a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 36 §, universitetslagen 558/2009 43d §

OCH

- den studerande sköter uppgifter där den studerandes handlande under narkotikapåverkan eller narkotikaberoende kan
  - a. allvarligt äventyra den studerandes eller någon annans liv eller hälsa
  - b. allvarligt äventyra säkerheten i trafiken
  - c. allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna
  - d. väsentligt öka risken för olaga handel med och spridning av narkotika och läkemedel som är i utbildningsanordnarens eller högskolans, en praktikplats eller arbetsplats för inläring i arbetet eller arbetsgivares besittning.

I bilaga 6 finns en modell för den blankett som ska ges den studerande och där man motiverar utbildningsanordnarens eller högskolans rätt att få ett intyg över narkotikatest. Den studerandes funktionsförmåga bedöms i läroanstalten, på arbetsplatsen för inläring i arbetet eller praktikplatsen genom att man i blanketten fyller i bedömningen av berusningstillståndet och fritt beskriver funktionsförmågan. De studerande för blanketten direkt till studerandehälsovården eller någon annan överenskommen hälso- och sjukvårdsenhet, där remiss till laborietest ges. Det rekommenderas att utbildningsanordnaren eller högskolan informerar hälso- och sjukvårdsenheten genast när man har ålagt en studerande att visa upp intyg.

3.3 BEDÖMNING AV STUDERANDES BERUSNINGSTILLSTÅND INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

Inom hälso- och sjukvården intervjuar och undersöker en läkare eller hälsovårdare som är förtrogen med narkotikatestning den studerande innan remissen till narkotikatest ges. Som förhandsuppgifter införs i patientdatasystemet den studerandes beskrivning av händelserna, uppgifter om grunderna för testet, den tidpunkt då berusningen upptäcktes och uppgifter om den bedömning av berusningstillståndet som gjordes i samband med att berusningstillståndet upptäcktes (Bilaga 6). När den studerande undersöks ska särskild uppmärksamhet fästas vid de kliniska kännetecken som olika narkotika eventuellt orsakar (Tabell 1). För att bedöma berusningstillstånd som beror på alkohol och differentialdiagnostik i fråga om andra sjukdomar inom hälso- och sjukvården är det bra att mäta etanolhalten i den studerandes utandningsluft genom utandningsprov. Den studerande har rätt att neka till utandningsprovet. Resultatet av utandningsprovet förs in i patientdatasystemet och förmedlas inte till utbildningsanordnaren eller högskolan.

Tabell I Kliniska kännetecken som de vanligaste narkotika orsakas i ett tidigt skede av droganvändningen¹⁶

Cannabis	Amfetamin	Opiater/heroin	Kokain
Lukt av hampa	Märken efter injektioner	Märken efter injektioner	Sjuk hals
Röda ögon	Utvidgade pupiller	Sammandragna pupiller	Utvidgade pupiller
Sömnighet	Oro	Dåsighet	Irritation
Talförhet	Upphetsning	Långsamhet	Rädsla
Irritation	Aggressivitet	Respiratorisk depression	Illamående
	Svettning	Långsamma reflexer	Bröstsmärtor
			Snabb puls

3.4 REMISS TILL NARKOTIKATEST

När utbildningsanordnaren eller högskolan har ålagt en studerande att visa upp intyg över narkotikatest och hänvisat den studerande till hälso- och sjukvården ger en läkare eller en hälsovårdare som är förtrogen med narkotikatestning en laboratorieremiss till narkotikatest. Som hälsovårdare som är förtrogen med narkotikatest betraktas en hälsovårdare som har deltagit i utbildning som social- och hälsovårdsministeriet, Arbetshälsoinstitutet och Institutet för hälsa och välfärd ordnat tillsammans eller i någon annan motsvarande utbildning, där man behandlar lagstiftningen om narkotikatest, god testpraxis samt upprättandet av intyg.

Den som skriver remissen till laboratorieundersökning ska lämna den som ska testas en utredning om narkotikatestets syfte och innehåll (provtagning, upprättande av intyget över narkotikatestet, möjlighet att förklara ett eventuellt positivt testresultat) och möjligheten att bestrida riktigheten av ett positivt testresultat¹⁷ ¹⁸. Utifrån informationen beslutar den som ska testas om han eller hon samtycker till narkotikatestet. Den som ger undersökningsremissen för in förhandsuppgifterna och iakttagelser av eventuell berusning hos den studerande i patientjournalen (se 3.3). Dessutom är det skäl att anteckna att den testade har informerats. I remissen ska antecknas medicinering och hälsokostpreparat som den testade uppger att han eller hon använt under de senaste 14 dygnen.

Undersökningsremissen ifylls i tre exemplar, varav ett blir hos hälso- och sjukvårdsenheten, ett överlämnas till provtagningslaboratoriet och ett sänds till analyslaboratoriet.

När en studerades akuta berusningstillstånd och nedsatta funktionsförmåga utreds genom laboratorieprov, undersöks blodprov genom omfattande narkotika- och läkemedelsscreening. När man misstänker narkotikaberoende undersöks både blod- och urinprov genom omfattande narkotika- och läkemedelsscreening. Omfattande screening av den undersöktas blod- och urinprov ska omfatta åtminstone följande föreningar eller grupper av föreningar: amfetaminer, bensodiazepiner och sömnmediciner, cannabinoider (cannabis), kokain, opiaterna och andra opioider (så som buprenorfin, metadon, oxikodon, fentanyl, tramadol). Dessutom rekommenderas att screeningen omfattar nationellt betydande nya psykoaktiva ämnen som klassats som narkotika ("designerdroger"). Råder särskild misstanke är det skäl att ta med även andra droger så som LSD, gammahydroxybutyrat (GHB) eller kat (Catha edulis). Positiva screeningsresultat ska verifieras med hjälp av en kromatografisk-masspektrometrisk metod för att garantera tillräcklig rättssäkerhet. Resultat av

¹⁶ Käypä hoito-suositus. Huumeongelmaisen hoito. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/naytaartikkeli/tunnus/hoi50041>

¹⁷ Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 5 §

¹⁸ Statsrådets förordning om utförande av narkotikatester 218/2005, 4 §

blodprov ska uppges som halter. De laboratorier som analyserar proverna ska vara ackrediterade och testerna ska höra till kompetensområdet för ackrediteringen. De laboratorier som analyserar prover finns på FINAS-ackrediteringstjänstens webbplats. Provtagningen ska ske i det laboratorium tillsammans med vilket hälso- och sjukvårdsenheten har avtalat om provtagning enligt SORA-lagstiftningen även om undersökningen analyseras någon annanstans. I bilaga 7 ingår ett exempel på en blankett för begäran om undersökning.

3.5 PROVTAGNING

En förutsättning för provtagning är att den testades identitet kan verifieras på ett tillförlitligt sätt. I en situation där utbildningsanordnaren eller högskolan ålägger en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest är det viktigt att säkerställa att den studerande har ett identitetsbevis med foto. Att säkerställa identiteten är nödvändigt för att säkerställa att de uppgifter som förs in i personregistret är korrekta. Om det inte finns något bevis rekommenderas att en företrädare för utbildningsanordnaren, högskolan eller arbetsgivaren som personligen känner den studerande verifierar den studerandes identitet i testsituationen. Identifierarens skyldighet upphör här, och han eller hon har inte lagstadgad rätt att få veta att den studerande har ålagts att visa upp intyg över narkotikatest. Denna information är känslig och konfidentiell. Bestämmelser om provtagningsprocessen och laboratoriets kvalitetskrav finns i statsrådets förordning¹⁹ och anvisningar i SHM:s publikation om narkotikatestning i arbetslivet²⁰. Provtagarna ska vara förtroga med narkotikatestning. Närmare anvisningar finns i bilaga 8.

3.6 TOLKNING AV TESTRESULTATET OCH MEDDELANDE AV TESTRESULTATET

Analyslaboratoriet sänder ett negativt testresultat eller ett verifierat positivt testresultat, beträffande vilket ett analysutlåtande getts, till den hälso- och sjukvårdsenhet som gett undersökningsremissen. En anställd vid hälso- och sjukvårdsenheten ska underrätta den testade om ett negativt testresultat²¹, detta kan göras per telefon. Om det är fråga om ett verifierat positivt testresultat, ska en läkare underrätta den testade och samtidigt ge testresultatet skriftligt²³. På grundval av ett testresultat upprättas alltid ett intyg över narkotikatest.

Ett verifierat positivt testresultat ska alltid tolkas av en läkare som är förtrogen med narkotikatestning²³. Som en läkare som är förtrogen med narkotikatestning betraktas en läkare som har genomgått utbildning som social- och hälsovårdsministeriet, Arbetshälsoinstitutet och Institutet för hälsa och välfärd ordnat tillsammans eller någon annan motsvarande utbildning. Utbildningen ger förtroget med lagstiftningen om narkotikatester, de narkotikatester som de studerande ska genomgå under studietiden, narkotikans farmakologi, god testpraxis, tolkningen samt upprättandet av intyg. Utbildning ordnas bland annat vid Arbetshälsoinstitutet. www.ttl.fi.

När det är fråga om ett verifierat positivt testresultat ska den testade ges möjlighet att framföra sin uppfattning om orsaken till det positiva testresultatet, om det inte är uppenbart onödigt. Härigenom säkerställs att det positiva resultatet inte beror på medicinering som ordinerats den testade

¹⁹ Statsrådets förordning om utförande av narkotikatester 218/2005

²⁰ Narkotikatestning i arbetslivet. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2006:2

²¹ Statsrådets förordning om utförande av narkotikatester 218/2005, 7 §

eller någon annan godtagbar orsak eller någon annan orsak som den testade för fram. När läkaren tolkar ett positivt testresultat ska läkaren bedöma om det verifierade ämnet härrör från användning av narkotika. Det intyg över narkotikatest som utbildningsanordnaren eller högskolan kräver upprättas utifrån testresultatet (Bilaga 9).

Resultaten av narkotikatest är sådana känsliga uppgifter som avses i personuppgiftslagen (523/1999 11§). De ska hanteras på samma sätt som andra uppgifter om hälsotillståndet, och de personer som hanterar testresultaten får således inte berätta om testresultaten för utomstående, om inte den testade gett sitt samtycke.

3.7 INTYG ÖVER NARKOTIKATEST

Den studerande ska inom utsatt tid lämna in ett intyg över narkotikatest som utbildningsanordnaren eller högskolan krävt. Av intyget ska framgå om den studerande har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att den studerandes funktionsförmåga är nedsatt. Bedömningen av funktionsförmågan görs utifrån den skriftliga bedömningen från den person som upptäckt berusningstillståndet (Bilaga 6), de uppgifter som noterats inom hälso- och sjukvården och resultaten av laboratorieundersökningar. I bilaga 9 ingår en modell för det intyg över narkotikatest som hälso- och sjukvårdsenheten ger den testade och som denne lämnar till utbildningsanordnaren eller högskolan. Narkotikatestningsprocessen presenteras på bild 2.

3.8 NARKOTIKATESTNING AV MINDERÅRIGA STUDERANDE

Om en minderårig studerande med beaktande av ålder och utveckling kan fatta beslut om vården själv, ges vården i samförstånd med den studerande. En minderårig studerande kan också besluta om utlämnandet av upplysningar om sitt hälsotillstånd och sin vård^{22 23}. Om en minderårig studerande inte kan fatta beslut om vården själv, vårdas den studerande i samförstånd med vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare. Den som fyllt 15 år kan i regel fatta beslut om vården själv, men berusning kan påverka den minderårigas förmåga att fatta beslut som gäller honom eller henne själv. Om den minderåriga behöver en vuxens stöd för att missbrukarvården ska lyckas, ska antingen vårdnadshavaren eller barnskyddet underrättas om detta. Om en minderårig ung person är rädd för att vårdnadshavaren ska behandla honom eller henne negativt, och av den anledningen inte vill att vårdnadshavaren får kännedom om saken, ska den unga underrättas om förpliktelsen att se till att han eller hon börjar omfattas av barnskyddets tjänster. Detta kan också göras tillsammans med den unga genom att man tillsammans begär att behovet av barnskydd ska utredas.

Utbildningsanordnaren är skyldig att underrätta en minderårig studerandes vårdnadshavare om att intyg över narkotikatest krävs, och den studerande kan inte förbjuda detta²⁴.

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i sina arbets- eller tjänsteuppgifter får kännedom om ett minderårigt barn i behov av barnskydd ska saken omedelbart anmälas till de sociala myndigheterna²⁵. Den som gör barnskyddsanmälan behöver inga säkra bevis på saken, utan motiverad oro för den unga personen räcker för att göra anmälan. Man kan konsultera den person

22 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 9 § 2 mom.

23 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 13 § 2 mom.

24 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 34 a §

25 Barnskyddslagen 417/2007, 25 §

som ansvarar för barnskyddet i den studerandes hemkommun utan att avslöja den unga personens identitet. Efter att de sociala myndigheterna fått barnskyddsanmälan är de skyldiga att utreda den unga personens och familjens situation samt eventuellt vidta nödvändiga åtgärder. Då kan de sociala myndigheterna trots sekretessbestämmelserna få de väsentliga uppgifter om klienten som de behöver för att utreda klientens behov av socialvård, för att ordna socialvård och genomföra därtill anknutna åtgärder samt för att kontrollera uppgifter som lämnats till myndigheten²⁶.

3.9 BESTRIDANDE AV TESTRESULTATET

Den som testats kan av skäl som hänför sig till riktigheten av testresultatet bestrida ett verifierat positivt testresultat och inom 30 dagar från den dag då han eller hon har fått kännedom om ett verifierat positivt testresultat kräva att B-provet analyseras²⁷. Bestridandet skall göras vid den hälso- och sjukvårdsenhet som har gett undersökningsremissen till narkotikatest. Hälso- och sjukvårdsenheten ska begära att laboratoriet analyserar B-provet. Det laboratorium som analyserat B-provet ska sända testresultatet till den hälso- och sjukvårdsenhet som har begärt att B-provet ska analyseras. Intyget över narkotikatest upprättas på grundval av testresultatet av B-provet.

3.10 VÅRD AV PERSONER MED DROGPROBLEM

Personer med drogproblem vårdas inom hälso- och sjukvården, specialserviceenheter för missbrukarvård och inom socialväsendet. Till institutionsvård söker man sig via A-kliniker, hälsocentraler eller socialväsendet. Det har getts ut en god medicinsk praxisrekommendation om medicinsk behandling för personer med drogproblem²⁸.

Inom studerandehälsovården ska det samtidigt göras en bedömning av behovet av särskilt stöd och ordnas nödvändigt stöd och så ska den studerande hänvisas till vård och undersökningar (lagen om elev- och studerandevård 1287/2013, 8 §). Ärenden som gäller utredning av stödbehovet och hur elevhälsotjänster ska ordnas för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande behandlas av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. (14 §).

3.11 EXEMPEL PÅ TOLKNINGEN AV RESULTATEN AV NARKOTIKATEST

Exempel I.

I den testades blodprov konstateras amfetamin 0,05 mg/l. Personen i fråga kan visa upp ett intyg för läkaren enligt vilket han har ADHD-medicinering Dexedrine 10 mg/dygn. Dexedrine innehåller dexamfetamin. Resultatet kan bero på medicinen i fråga, och det passar ihop med medicinens terapeutiska område och förklarar alltså inte den nedsatta funktionsförmågan.

26 Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000, 20 §

27 Statsrådets förordning om utförande av narkotikatest 218/2005, 8 §

28 Käypä hoito-suositus. Huumeongelmainen hoito. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/naytaartikkeli/tunnus/hoi50041>

Exempel 2.

I den testades blodprov konstateras benzoylekgonin (en metabolit för kokain) 0,014 mg/l. Personen i fråga medger inte att han skulle ha använt kokain. Vid en noggrannare utredning framgår att den testade på morgonen just innan han kom till arbetsplatsen har genomgått en operation där man använt lokalbedövning. Av uppgifterna om operationen framgår att man använt kokain som bedövningsmedel. Det positiva resultatet kan således bero på bedövningen.

Exempel 3.

I den testades blodprov hittas diazepam 0,2 mg/l, nordazepam 0,23 mg/l och oxazepam 1,9 mg/l. Personen i fråga kan visa upp ett recept på Diapam 10 mg/dygn. Samtliga funna ämnen passar in på användning av Diapam (en del metaboliter), men oxazepamhalten är för hög i förhållande till medicineringen, och kan således inte bero på personens Diapam-medicinering. I detta fall är det uppenbart att personen har använt oxazepam utöver Diapam.

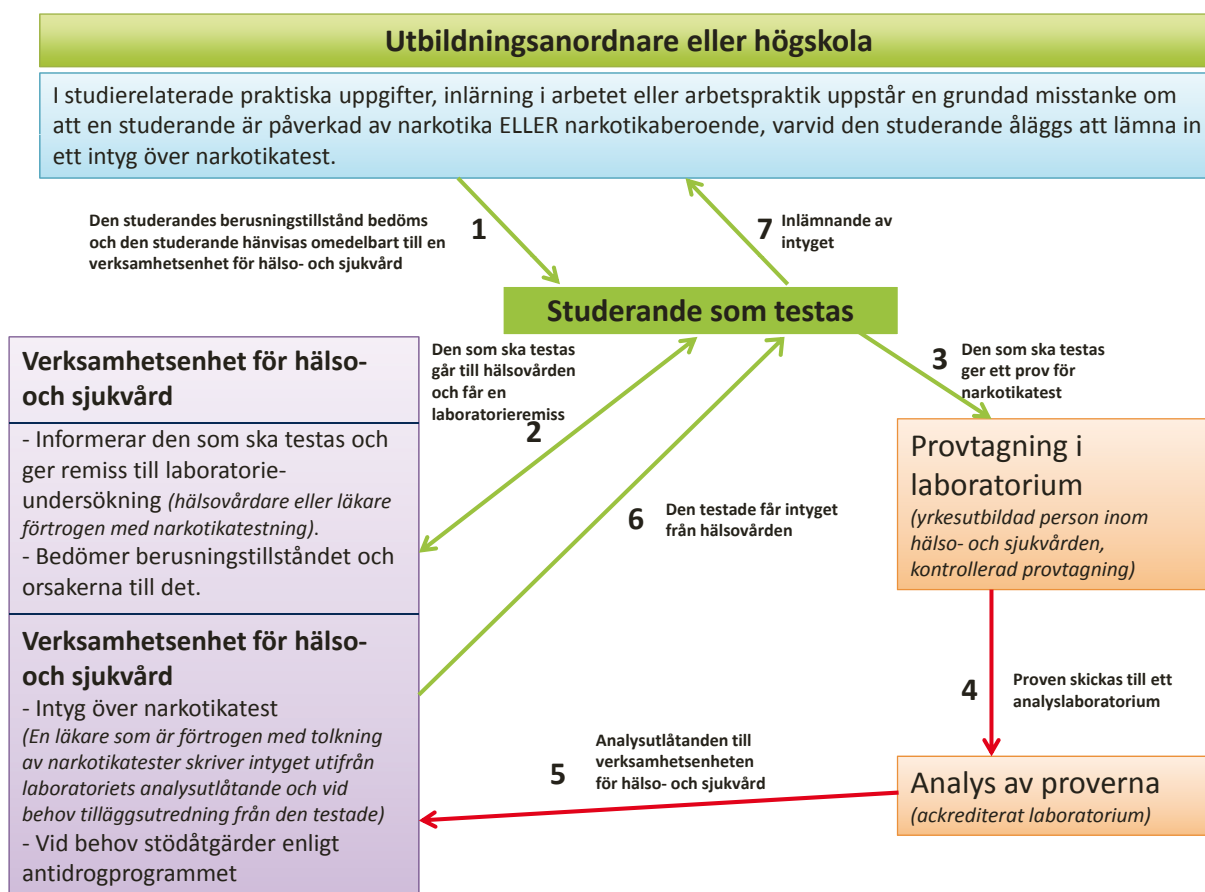

Bild 2 Narkotikatestningens processchema

4 INDRAGNING AV STUDIERÄTTEN

4.1 VILLKOR FÖR INDRAGNING AV STUDIERÄTTEN

Inom SORA-examina kan som sista åtgärd studierätten indras, om en studerande i fråga om hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte uppfyller förutsättningarna för antagning som studerande, hindren för studierna inte kan undanröjas med rimliga åtgärder, och den studerande inte kan anvisas till ett annat utbildningsområde.

Studierätten kan indras i en situation där den studerande inte skulle ha kunnat bli antagen till utbildningen, om bristen i hälsotillståndet eller funktionsförmågan hade varit känd redan i ansökningsfasen. En sådan situation kan uppstå om den studerande har hemlighållit information om sitt hälsotillstånd eller sin funktionsförmåga i ansökningsfasen. Studierätten kan också indras som den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga har förändrats under studierna så att den studerande inte längre uppfyller villkoren för antagning som studerande. En sådan situation kan uppstå till exempel om den studerande insjuknar allvarligt under studierna och hälsotillståndet eller funktionsförmågan inte förväntas bli återställd. En allvarlig brist i den studerandes fysiska eller psykiska funktionsförmåga kan äventyra säkerheten. Den kan således hindra den studerande från att klara av studierelaterade praktiska uppgifter, inläring i arbetet eller praktik, och då är det möjligt att dra in studierätten.

Om en studerande blir allvarligt sjuk under studierna eller om det framkommer hälsomässiga omständigheter som försämrar studieförmågan, ska den studerande anvisas till nödvändiga tjänster, så som studerandehäsovården för bedömning av studieförmågan och ordnande av nödvändiga stödåtgärder²⁹. Om den studerandes studieförmåga är allvarligt eller långvarigt hotad, ska hälsovården samarbeta med dem som deltar i elevhälsoarbetet och försöka hitta metoder som skulle möjliggöra fortsatta studier. Problem med studierna som beror på förändringar i hälsotillståndet eller funktionsförmågan löses i första hand med individuella undervisningsarrangemang och genom att den studerande stöds med elevhälsans metoder eller i högskolor med välfärdstjänster.

Innan studierätten kan indras av hälsomässiga orsaker kan utbildningsanordnaren eller högskolan ålägga den studerande att genomgå kontroll och undersökningar som utförs av en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Enligt bestämmelsen kan kontroll åläggas, om det är nödvändigt för att utreda den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga³⁰. Ett beslut om indragning av studierätten på grund av hälsotillståndet eller funktionsförmågan förutsätter nödvändig expertutredning³¹ och det ska inte fattas utan en bedömning som gjorts inom hälso- och sjukvården.

29 Regeringens proposition 164/2010, s. 34

30 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 32a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 351/2003 25b §, universitetslagen 558/2009 43b §

31 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 35a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 34 §, universitetslagen 558/2009 45a §

4.2 LÄKARUTLÅTANDE OM STUDIEFÖRMÅGAN

Om en studerande misstänks ha ett hinder i anslutning till hälsotillståndet eller funktionsförmågan på grund av vilket studierätten kunde dras in, kan utbildningsanordnaren eller högskolan ålägga den studerande att genomgå kontroller och undersökningar som utförs av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården³². De yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården beslutar vilka undersökningar och utredningar som anses nödvändiga för att utreda den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga. I undersökningarna koncentrerar man sig särskilt på att bedöma om de examensspecifika kraven på hälsotillstånd är uppfyllda. Utbildningsanordnaren eller högskolan svarar för kostnaderna för undersökningarna.

Utbildningsanordnaren eller högskolan har rätt att få ett läkarutlåtande där det bedöms om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga uppfyller kraven för att bli antagen som studerande³². I bilaga 10 finns en mall för en blankett som utbildningsanordnaren eller högskolan kan använda för att ge den läkare som skriver utlåtandet uppgifter om varför utlåtandet begärs och vilka stödåtgärder som redan vidtagits. Det är skäl att till begäran om utlåtande foga de examensspecifika kraven på hälsotillstånd och det är bra att sända begäran direkt till den läkare som skriver utlåtandet. Det är nödvändigt att den läkare som skriver utlåtande har en klar uppfattning om vilka uppgifter den studerande har haft svårt att klara av.

Om bedömning av studieförmågan kräver undersökningar av en specialistläkare, kan den studerande remitteras till den specialiserade sjukvården eller den privata sektorn. Det kan också behövas undersökningar av andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, så som psykolog, fysioterapeut eller ergoterapeut, för att bedöma studieförmågan.

Läkaren använder T-intyget som underlag för utlåtandet. Utbildningsanordnaren eller högskolan får sidan 2 av T-intyget där det framgår huruvida läkaren anser att den studerande är lämplig, med vissa begränsningar lämplig eller olämplig att fortsätta med examen. De detaljerade uppgifterna om hälsotillståndet förs in i patientdatasystemet. Läkaren har också möjlighet att låta bli att ta ställning till lämpligheten. Om läkaren inte kan ta ställning till den studerandes lämplighet ska den studerande hänvisas till en sådan hälso- och sjukvårdsenhet där bedömningen kan göras. Om läkaren anser att den studerande är lämplig med vissa begränsningar är det viktigt att precisera under vilka förutsättningar den studerande kan fortsätta med sina studier. I dessa situationer är samarbetet med elevhälsoaktörerna särskilt viktigt. I högskolorna kan man samarbeta med välfärdsaktörerna. Man ska alltid i första hand försöka undanröja hindren för studierna.

Om den studerande på grund av hälsotillståndet eller funktionsförmågan inte anses lämplig att fortsätta avlägga examen är det nödvändigt att beakta de hälsomässiga begränsningarna när ett nytt utbildningsområde planeras. Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården har trots tystnadsplikten rätt att på eget initiativ lämna sådana uppgifter om studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga som är nödvändiga för skötseln av uppgifterna till dem som ansvarar för studiehandledning, för att kunna anvisa till andra studier eller stödtjänster³³.

Vid bedömningen av studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga i luftfarts- och sjöfartsbranschen samt logistikbranschen måste man beakta särdragen hos lagstiftningen om dessa branscher. Se punkt 2.4.

32 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 32a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 34 §, universitetslagen 558/2009 43b §

33 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 43 §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 16 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 65 §, universitetslagen 558/2009 90a §

Om en studerande vägrar att delta i en utredning om hälsotillståndet och funktionsförmågan kan utbildningsanordnaren eller högskolan avhålla den studerande från studierna till dess att han eller hon går med på nödvändig utredning.

4.3 BESLUTFATTANDE OM INDRAGNING AV STUDIERÄTTEN

Det är alltid utbildningsanordnaren eller högskolan som fattar beslut om indragning av studierätten. Det är dock bra om hälso- och sjukvårdspersonalen känner till stegen i beslutsfattandet.

Innan utbildningsanordnaren eller högskolan fattar beslut om indragning av studierätten ska det göras nödvändig utredning om saken och den studerande och en minderårig studerandes vårdnadshavare ska ges tillfälle att bli hörda i ärendet. Om det inte är möjligt att flytta den studerande till en annan utbildning eller andra åtgärder som stöder den studerandes studier inte är möjliga och man stannar för att dra in studierätten, fattas beslutet av ett kollegialt organ som tillsatts av utbildningsanordnaren eller högskolan.

Enligt förvaltningslagen ska den studerande delges ett beslut om indragning av studierätten bevisligen jämte besväransvisning³⁴. Ändring i ett beslut om indragning av studierätten söks hos rättskyddsmyndigheten för studerande³⁵.

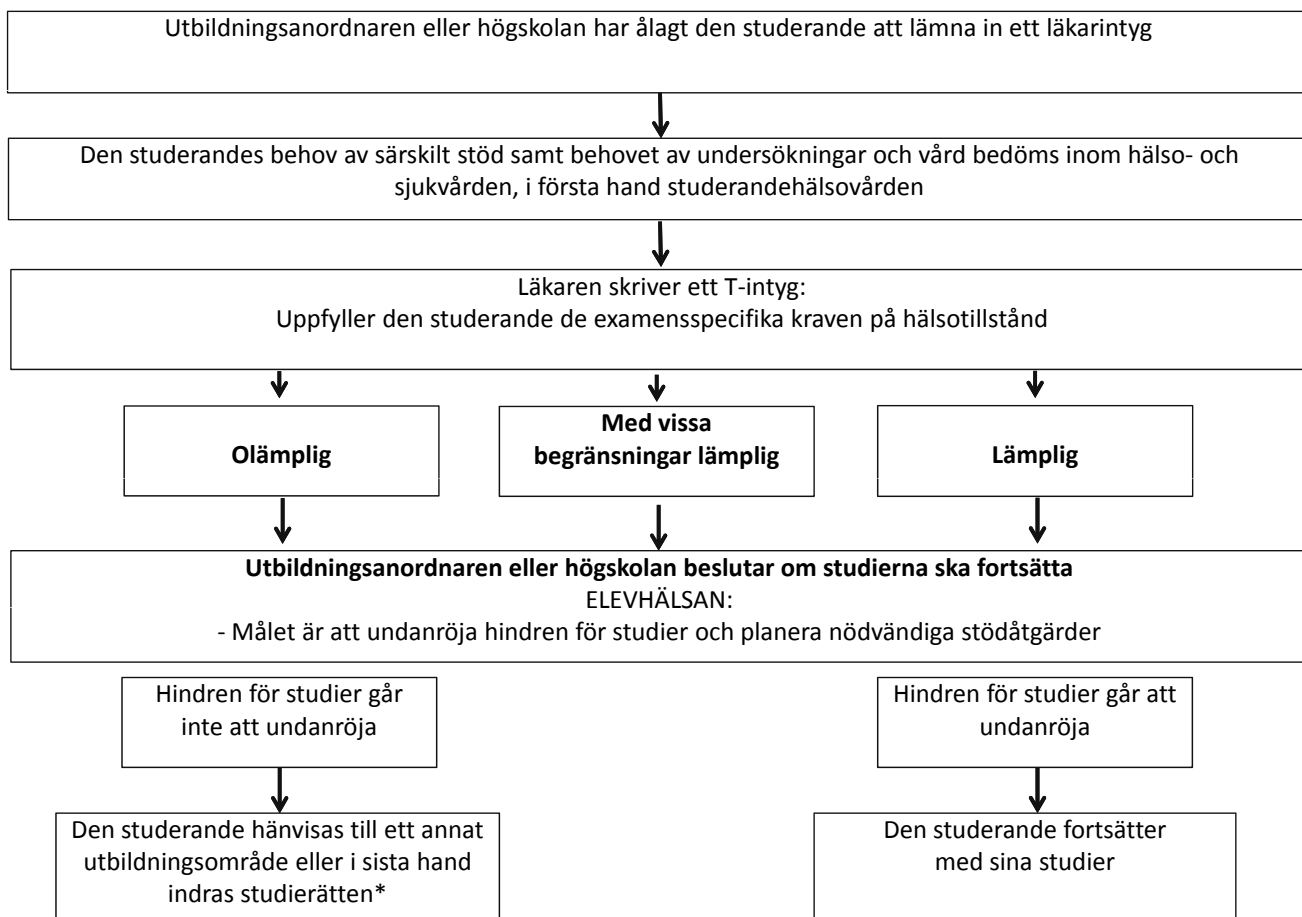
För att tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska kunna sköta de uppgifter som föreskrivits för verket är utbildningsanordnaren eller högskolan skyldig att lämna verket nödvändiga uppgifter om pågående behandling av indragning av studierätten för studerande i social- och hälsovårdsbranschen samt indragning av studierätten eller överföring till annan utbildning och grunderna för detta.

4.4 ÅTGÄRDER INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN EFTER ATT STUDIERÄTTEN DRAGITS IN

Om man beslutar att dra in den studerandes studierätt på grund av hälsomässiga skäl, måste hälso- och sjukvården säkerställa att den studerande får nödvändig vård. Den studerandes rätt till studerandehälsovårdstjänster inom den kommunala studerandehälsovården upphör när studierna upphör. Rätten att anlita Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster upphör i slutet av den termin där den studerandes studierätt upphör. Särskilt i situationer där vårdrelationen avbryts för att studierna upphör måste det göras upp en klar plan för fortsatt vård (Bild 3.)

34 Förvaltningslagen 434/2003, 60§

35 http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/koulutuksen_hallinto_ja_paaetoeksenteko/oikeusturva/?lang=sv

Bild 3 Indragning av studierätten

* Om den studerandes studierätt dras in av hälsomässiga orsaker, måste hälsovården se till att eventuell fortsatt vård planeras särskilt om den studerandes kontakt med den behandlande instansen upphör när studierätten dras in.

5 ÅTERSTÄLLANDE AV STUDIERÄTT

Om studierätten har dragits in på grund av hälsotillståndet eller funktionsförmågan, är det möjligt att ansöka om återställande av den hos ett av utbildningsanordnaren eller högskolan tillsatt kollegialt organ med en fritt formulerad skriftlig ansökan³⁶. Det finns ingen tidsfrist för ansökan om återställande av studierätten.

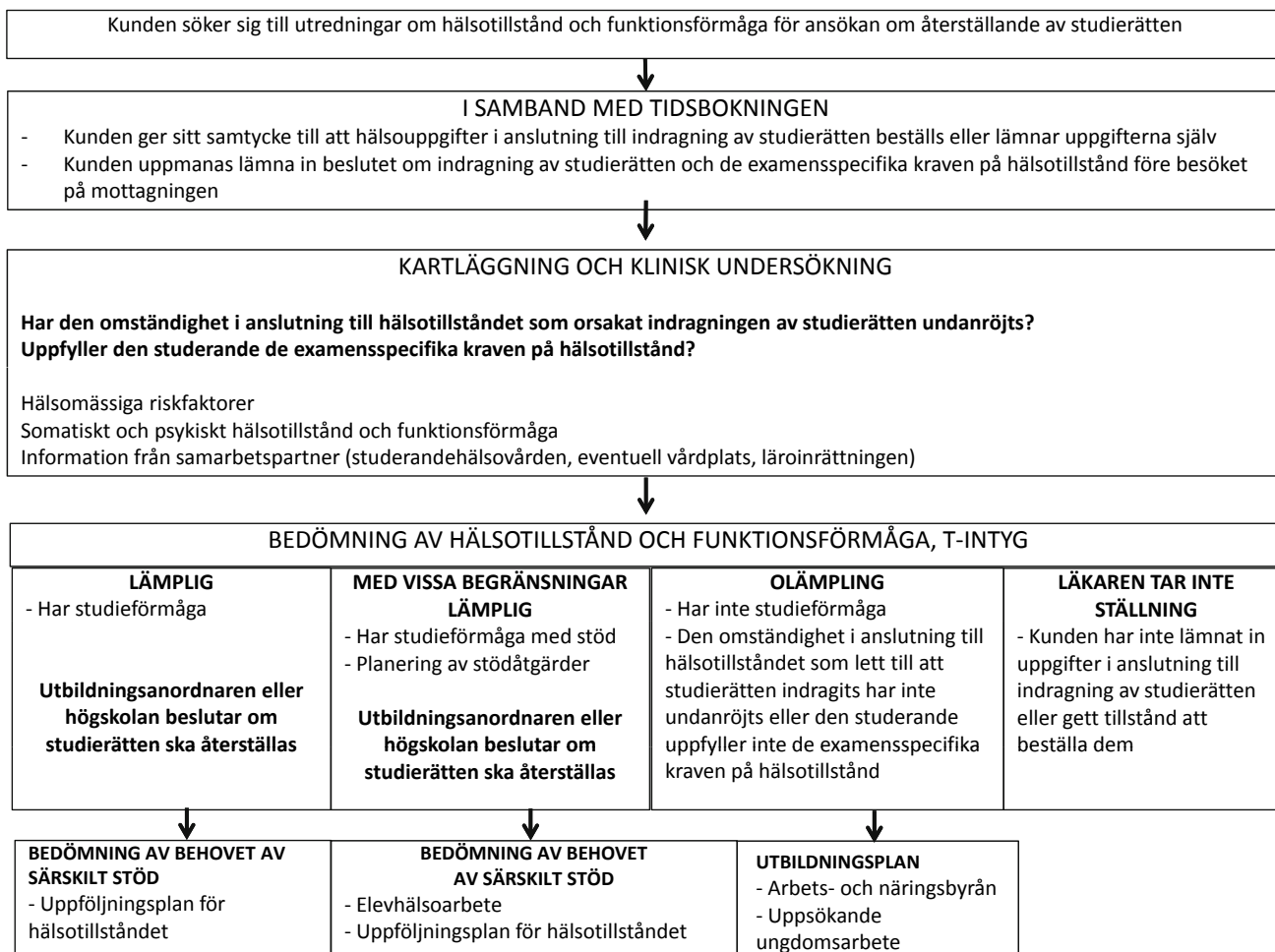
Förutsättningen för att studierätten ska återställas är att den sökande med ett utlåtande om sitt hälsotillstånd visar att orsakerna till indragningen av studierätten inte längre föreligger och att den studerande uppfyller de hälsomässiga villkoren för att bli antagen som studerande³⁶. Den sökande ska söka sig till nödvändiga utredningar hos hälsocentralen, inom den privata sektorn eller den specialiserade sjukvården. Det rekommenderas att utlåtandet om hälsotillstånd för återställande av studierätten skrivs av en läkare. Före mottagningsbesöket lämnar den sökande den som skriver utlåtandet hälsouppgifter i anslutning till indragning av studierätten, beslutet om indragning av studierätten och de examensspecifika kraven på hälsotillstånd. Vid bedömningen av hälsotillstånd och funktionsförmåga ska särskild uppmärksamhet fästas vid om den omständighet i anslutning till hälsotillståndet eller funktionsförmågan som lett till att studierätten dragits in har undanröjts. I sitt utlåtande ska läkaren ta ställning till huruvida den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga uppfyller kraven på hälsotillstånd för att bli antagen som studerande. Utlåtandet ges med T-intyg, vars sida 2 personen i fråga lämnar till utbildningsanordnaren eller högskolan som bilaga till ansökan om återställande av studierätten.

Om läkaren på grund av undersökningarna konstaterar att personen i fråga med vissa begränsningar är lämplig att avlägga examen i fråga, ska läkaren i utlåtandet försöka beskriva de begränsningar som hänför sig till praktiska uppgifter, inläring i arbetet eller praktik. Dessutom ska läkaren i utlåtandet i mån av möjlighet bedöma på vilket sätt hindren för studier kan undanröjas. Förslag på nödvändiga stödåtgärder, så som specialundervisning, hjälpmedel eller elevhälsotjänster eller välfärdsåtgärder i högskolorna, skrivs in i utlåtandet. Utbildningsanordnaren eller högskolan bedömer om hindren för studier kan undanröjas med rimliga åtgärder.

Om läkaren konstaterar att personen i fråga inte uppfyller de examensspecifika kraven på hälsotillstånd är det viktigt att säkerställa att han eller hon får tillräckligt med stöd och vård. Det uppsökande ungdomsarbetet stöder ungdomar och unga vuxna under 29 år som står utanför utbildning och arbetsliv. Arbets- och näringsbyråerna hjälper med jobsökning och ordnar utbildningsrådgivning. (Bild 4.)

Ett kollegialt organ som tillsatts av utbildningsanordnaren eller högskolan återställer den studerandes studierätt, om det finns tillräckliga grunder för det. Om studierätten återställs är det skäl för utbildningsanordnaren eller högskolan att berätta om saken även för studerandehälsovården, en minderårig studerandes vårdnadshavare samt andra samarbetsaktörer som har varit med och dragit in studierätten.

³⁶ Lagen om yrkesutbildning 630/1998 32b §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 35 §, universitetslagen 558/2009 43c §

Bild 4 Återställande av studierätten

6 RÄTT ATT FÅ UPPGIFTER

Personuppgiftslagen³⁷ definierar uppgifter om någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder som känsliga uppgifter. Känsliga uppgifter om hälsotillståndet hos en studerande eller den som ansöker om att bli antagen som studerande får behandlas endast av sådana företrädare för utbildningsanordnaren eller högskolan som bereder eller fattar beslut om antagningen som studerande, indragning eller återställande av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor³⁸.

I regel får en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården på grund av sekretessbestämmelserna inte lämna ut uppgifter om en klients hälsotillstånd utan den berördes skriftliga tillstånd³⁹. Dock har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut information om de studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga som är nödvändig för skötseln av uppgifter till följande personer⁴⁰:

- 1) rektorn eller chefen för en läroanstalt och den som ansvarar för säkerheten vid läroanstalten, för att garantera en trygg studiemiljö
- 2) de som ansvarar för inläring i arbetet eller praktik, för att garantera säkerheten för de studerande samt personalen och kunderna på arbetsplatsen eller praktikplatsen
- 3) polisen och den företrädare för utbildningsanordnaren eller högskolan som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten, för att bedöma ett direkt hot mot säkerheten eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Dessutom har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården rätt att lämna ut information om en studerandes hälsotillstånd till den som ansvarar för studiehandledning, för att kunna anvisa den studerande till andra studier eller stödtjänster. Utbildningsanordnaren eller högskolan har åter rätt att lämna ut information om en studerandes hälsotillstånd till dem som ansvarar för studerandehälsovården för att trygga de studerandes hälsa och säkerhet och för att i förekommande fall anvisa till stödåtgärder⁴¹.

En studerande har enligt personuppgiftslagen rätt att i egenskap av registrerad kontrollera vilka uppgifter som registreras om honom eller henne och begära att felaktiga uppgifter ska rättas. Till den registrerades rättigheter hör också att ge samtycke eller utnyttja sin förbuds rätt. Den registrerade ska på det sätt som personuppgiftslagen informeras om hur personuppgifter hanteras i situationer som anges i Sora-bestämmelserna. På dataombudsmannens byrås webbplats (www.tietosuoja.fi) finns guider och blanketter om behandling av personuppgifter för olika ändamål.

37 Personuppgiftslagen 523/1999, 11 §

38 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 42 §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 16 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 40 §, universitetslagen 558/2009 45b §

39 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 13 § 2 mom.

40 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 43 §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 16 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 65 §, universitetslagen 558/2009 90a §

41 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 43 §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 16 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 65 §, universitetslagen 558/2009 90a §

6.1 INFORMATION I ANSÖKNINGSFASEN

Utbildningsanordnaren eller högskolan har före studerandeurvalet rätt att få sådana uppgifter om en sökandes hälsotillstånd som behövs för bedömning av antagningen som studerande⁴². I antagningsfasen är det i första hand den som ansöker som att bli antagen som studerande som ska lämna uppgifter om sitt hälsotillstånd. Vid behov och på grund av den sökandes meddelande kan utbildningsanordnaren eller högskolan begära utlåtande av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. I utlåtandet tas ställning till om den sökande uppfyller kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga. Läkare ger utlåtandet med T-intyg och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården med ett fritt formulerat utlåtande (Bilaga 5). Uppgifter om hälsotillståndet förmedlas inte med utlåtandet till utbildningsanordnaren eller högskolan. Informationen om den sökandes hälsotillstånd och funktionsförmåga ges i formen: lämplig / med vissa begränsningar lämplig / olämplig. I utlåtandet ska beskrivas de eventuella begränsningar som hänför sig till praktiska uppgifter, inläring i arbetet eller praktik. I ansökningsfasen har utbildningsanordnaren eller högskolan inte rätt att få uppgifter om hälsotillståndet direkt från hälsovården, utan den sökande lämnar uppgifterna själv. Om den sökande inte lämnar in de uppgifter som krävs kan han eller hon inte bli antagen som studerande inom området i fråga.

6.2 INFORMATION I SAMBAND MED NARKOTIKATESTNING

Utbildningsanordnaren eller högskolan ska informera dem som ansöker om att bli antagna som studerande i vilka studierelaterade uppgifter och situationer som en studerande kan åläggas att visa upp ett intyg över narkotikatest⁴³. Utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg om förutsättningarna för testning föreligger⁴⁴.

Den som ger remiss till laboratoriebehandling ska ge den som ska testas en utredning som narkotikatestets syfte och innehåll. Utifrån dessa uppgifter fattar den som ska testas beslut om huruvida han eller hon samtycker till narkotikatestet⁴⁵. Det är skäl för den som ger undersökningsremissen att anteckna i journalhandlingarna att den som ska testas har informerats. Dessutom ska den som ger undersökningsremissen berätta för den som ska testas om möjligheten att bestrida ett positivt testresultat⁴⁶.

Intyget över narkotikatest upprättas av en läkare som är förtrogen med narkotikatestning⁴⁷. Intyget över narkotikatest ges alltid till den studerande, som lämnar det till utbildningsanordnaren eller högskolan. Utbildningsanordnaren eller högskolan har inte rätt att få ett intyg över narkotikatest direkt från hälsovården.

42 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 27b §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 27 §, universitetslagen 558/2009 37b §

43 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 27a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 26 §, universitetslagen 558/2009 37a §

44 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 34a §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 36 §, universitetslagen 558/2009 43d §

45 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 6 §

46 Statsrådets förordning om utförande av narkotikatest 218/2005, 4 §

47 Statsrådets förordning om utförande av narkotikatest 218/2005, 7 §

6.2.1 Narkotikatestning av minderåriga och information om denna

Utbildningsanordnaren är skyldig att underrätta vårdnadshavaren om att intyg över narkotikatest krävs. Den studerande kan inte förbjuda att vårdnadshavaren underrättas.

Om berusning inte hindrar det, kan en minderårig studerande i allmänhet med beaktande av sin ålder och utvecklingsnivå besluta om sin vård⁴⁸ samt om utlämnande av uppgifter om sitt hälsotillstånd och sin vård⁴⁹. Huruvida en minderårig har rätt att förbjuda kontakt med och utlämnande av uppgifter till vårdnadshavaren beror på om den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som vårdar den minderåriga anser att han eller hon är tillräcklig mogen att själv bestämma om sin vård⁵⁰.

Om barnskyddsanmälan har gjorts om en minderårig studerande har de sociala myndigheterna trots sekretessbestämmelserna rätt att få de patientuppgifter om klienten som de behöver och som är väsentliga för att utreda klientens behov av socialvård, ordna socialvård och genomföra därtill anknutna åtgärder samt kontrollera uppgifter som lämnats till myndigheterna⁵¹.

6.3 INFORMATION NÄR STUDIERÄTTEN DRAS IN

Innan utbildningsanordnaren eller högskolan beslutar att studierätten ska dras in har den rätt att få ett läkarutlåtande där det bedöms om den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga uppfyller villkoren för antagning som studerande⁵². Om den studerande inte söker sig till de föreskrivna undersökningarna kan studierätten dras in tills den studerande lämnar in det krävda intyget.

Det är alltid en läkare som ger utlåtande om hälsotillstånd och funktionsförmåga. Läkaren ger i första hand utlåtandet med T-intyg. Utbildningsanordnaren eller högskolan ges inte uppgifter om hälsotillståndet, utan informationen om den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga ges i formen: lämplig / olämplig / med vissa begränsningar lämplig. Om den studerande har sökt sig till undersökningar, men inte lämnar in ett läkarintyg, har utbildningsanordnaren eller högskolan rätt att få intyget direkt från hälsovården.

6.4 INFORMATION NÄR STUDIERÄTTEN ÅTERSTÄLLS

När en person ansöker om att studierätten ska återställas, visar han eller hon med utlåtanden som lämnas till utbildningsanordnaren eller högskolan att de orsaker till indragning av studierätten som hänförde sig till hälsotillståndet och funktionsförmågan har undanröjts⁵³. Det rekommenderas att utlåtandet skrivs av en läkare. Personen i fråga ger den läkare som skriver utlåtandet hälsouppgifter i anslutning till indragning av studierätten, beslutet om indragning av studierätten och de examensspecifika kraven på hälsotillstånd. Om den som ansöker om att studierätten ska återställas inte lämnar ovannämnda uppgifter kan läkaren låta bli att ta ställning till hälsotillståndet och funktionsförmågan. Läkaren ger utlåtande om hälsotillståndet och funktionsförmågan med T-intyg.

48 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 7 § 1 mom.

49 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 13 § 2 mom.

50 Lagen om patientens ställning och rättigheter 785/1992, 9 § 2 mom.

51 Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 812/2000, 20 §

52 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 32a §, lagen om yrkesinriktad yrkesutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 34 §, universitetslagen 558/2009 43b §

53 Lagen om yrkesutbildning 630/1998 32b §, lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning 631/1998 11 §, yrkeshögskolelagen 932/2014 35 §, universitetslagen 558/2009 43c §

Utbildningsanordnaren eller högskolan ges inte uppgifter om hälsotillståndet, utan informationen om hälsotillstånd och funktionsförmåga hos den som ansöker om återställande av studierätten ges i formen: lämplig / olämplig / med vissa begränsningar lämplig. Personen lämnar läkarutlåtandet till utbildningsanordnaren eller högskolan som bilaga till ansökan om återställande av studierätten.

BILAGA I: SORA-EXAMINA

YRKESINRIKTADE GRUNDEXAMINA⁵⁴:

- grundexamen i tandteknik
- grundexamen i barn- och familjearbete
- grundexamen i flygledning
- grundexamen i flygplansmekanik
- grundexamen i idrott
- inom grundexamen i logistik utbildningsprogrammet för transportservice och utbildningsprogrammet för flygplatservice
- inom grundexamen för natur och miljö utbildningsprogrammet för miljö
- grundexamen inom läkemedelsbranschen
- grundexamen i sjöfart
- inom grundexamen inom skogsbranschen utbildningsprogrammet för körning av skogsmaskiner
- grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion
- inom grundexamen inom byggnadsbranschen utbildningsprogrammet för schaktningsmaskintransport
- grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen
- grundexamen i teckenspråkshandledning

YRKESEXAMINA OCH SPECIALYRKESEXAMINA⁵⁵:

- yrkesexamen för fordonskranförare
- yrkesexamen och specialyrkesexamen för massör
- yrkesexamen i fotvård
- yrkesexamen och specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda
- yrkesexamen i gipsning
- specialyrkesexamen för gipsningsmästare
- yrkesexamen och specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet
- yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom
- specialyrkesexamen för trafiklärare
- yrkesexamen i idrott
- yrkesexamen för busschaufför
- yrkesexamen inom markanläggningsbranschen
- yrkesexamen och specialyrkesexamen för skogsmaskinsförare
- specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare
- yrkesexamen för obduktionspreparator
- yrkesexamen för familjedagvårdare
- specialyrkesexamen i psykiatrisk vård
- specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade

⁵⁴ Statsrådets förordning om ändring av 16 § i förordningen om yrkesutbildning

⁵⁵ Statsrådets förordning om ändring av förordningen om yrkesinriktad vuxenutbildning

- yrkesexamen i biltransport av trävaror
- yrkesexamen i arbete bland missbrukare
- specialyrkesexamen i arbetslivsträning
- yrkesexamen och specialyrkesexamen för tränare
- specialyrkesexamen i äldreomsorg
- yrkesexamen för kombinationsfordonsförare

YRKESHÖGSKOLEEXAMINA⁵⁶:

- för yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier enligt statsrådets förordning om yrkespedagogisk lärarutbildning (357/2003).
- yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området
- yrkeshögskoleexamen i idrott
- yrkeshögskoleexamen i sjöfart
- yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet

UNIVERSITETSEXAMINA⁵⁷:

- farmaceutexamen
- odontologie kandidatexamen och odontologie licentiatexamen
- kandidatexamen i humanistiska vetenskaper och filosofi magisterexamen inom området för logopedi
- medicine kandidatexamen och medicine licentiatexamen
- provisorsexamen
- psykologi kandidatexamen och psykologi magisterexamen
- psykoterapeututbildning som avses i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (564/1994)
- utbildning i socialt arbete
- sådana studier i lärarutbildningen som avses i 19 § 1 mom. 1–5 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina

⁵⁶ Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor

⁵⁷ Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om universiteten

BILAGA 2: STÖDINSATSER FÖR STUDERANDE MED FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR

1. Handikappservice

- En studerande med funktionsnedsättning ansöker om service och stöd enligt lagen och förordningen om service och stöd på grund av handikapp hos socialväsendet i sin hemkommun.
- Personlig assistans:
  - En studerande med svår funktionsnedsättning kan få personlig assistans i sina studier. Den personliga assistentens uppgift är att bistå den studerande i de uppgifter där denna behöver hjälp på grund av sin funktionsnedsättning. Den personliga assistenten kan också vara med i studierelaterad praktik och i det framtida arbetslivet.
- Studieresor inom färdtjänsten för personer med svår funktionsnedsättning:
  - En studerande med svår funktionsnedsättning kan ansöka om att få de dagliga resorna mellan hemmet och studieplatsen som färdtjänst för personer med svår funktionsnedsättning. Färdtjänstresor kan även erhållas för praktiktid.
- Synrehabiliteringshandledning
  - En synskadad studerande kan få synrehabiliteringshandledning när han eller hon börjar studera på ett nytt ställe eller deltar i praktik.

2. Hjälpmedel

- En studerande med funktionsnedsättning kan ansöka om en del av de hjälpmedel som behövs i studierna som yrkesinriktad rehabilitering. Sådana hjälpmedel är bl.a. bärbar dator jämte kringutrustning, skärmläsnings- och förstoringsprogram som synskadade behöver och olika förstorande hjälpmedel samt FM-apparater som personer med nedsatt hörsel behöver.
- Genom hälsovården kan en person med funktionsnedsättning få t.ex. hjälpmedel för att röra sig (rullstol, vit käpp m.m.). Även olika förstoringsglas e.d. är hjälpmedel för medicinsk rehabilitering. Mer information om hjälpmedel för synskadade finns på webbplatsen http://www.nkl.fi/fi/etusivu/palvelut_nakovammaisille/apuvalineet

3. Tolkningstjänster

- Hörsel- och talskadade ansöker om tolkningstjänst hos FPA. Tolkningen kan bestå av tecken- språkstolkning, taltolkning eller skrivtolkning. I studier (efter grundskolan) kan man få studietolkning i den omfattning som krävs för att man ska klara studierna. En tolk är på plats även vid urvalsprov.

4. Specialarrangemang för studier

- I urvalsprov och tenter kan en studerande med funktionsnedsättning få extra tid, frågorna i en form som passar den studerande (elektroniskt, förstorade m.m.), möjlighet att använda hjälpmedel (bärbar dator, läsTV m.m.) och möjlighet att avlägga tenten/urvalsprovet i ett separat

rum. En rekommendation har utarbetats för tillgängliga urvalsprov som finns på adressen <http://www.esok.fi/esok-hanke/suosituksset>

- Celia-biblioteket (<http://www.celia.fi>) är ett statligt specialbibliotek som producerar studiematerial för alla utbildningsstadier. Dess kunder är bl.a. synskadade studerande och studerande med lässvårigheter. Via Celia kan man få böcker som ingår i examenskraven eller läroanstaltens lärokurs som ljudböcker eller elektroniska böcker. Elektroniska böcker är avsedda endast för synskadade studerande.
- Synskadade studerandes studier underlättas om de får det föreläsningmaterial som undervisningspersonalen använder i elektronisk form eller som papperskopior enligt de egna behoven. Det rekommenderas att materialet ges före undervisningen. Mer information om tillgängligheten till och tillgången på elektroniskt material och olika elektroniska tjänster finns på webbplatsen <http://www.esok.fi/stivi>

Mera information:

- Finska Hörselförbundet rf, www.kuuloliitto.fi tfn 09 580 3830 (växel)
- Finlands Dövas Förbund rf, www.kuurojenliitto.fi tfn 09 580 3770
- Muskelhandikappförbundet rf, www.lihastautiliitto.fi tfn 044 736 1030 (växel)
- Synskadades Centralförbund rf, www.nkl.fi tfn 09 396 041 (växel)
- Finlands CP-förbund rf, www.cp-liitto.fi tfn 09 540 7540

- www.kuulokynnys.fi

Information om en tillgänglig omgivning särskilt för hörselskadade

- www.nkl.fi/opiskelu

Information om att studera som synskadad

- www.nkl.fi/ammattitietopankki

Information om tolktjänst för hörsel- och talskadade

- www.opiskelutulkki.fi

Information om studietolkning

- www.esteeton.fi

Information om den byggda miljöns tillgänglighet och tillgängligt resande

- http://www.ttl.fi/fi/tietokortit/Documents/Tietokortti%20_23%20Näkövammaisen_2013.pdf

Infokortet Synskadad och arbete (:där finns en tabell över instanser som bekostar hjälpmedel och Celias tjänster samt annat som passar ihop med temat)

- http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/esteeton_tyolama/vammaisjarjestot/sivut/default.aspx

Sammanställning av handikapporganisationernas webbplatser

- http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/esteeton_tyolama/este_tarkistuslistat/sivut/default.aspx

Kontrollistor för bedömning av tillgänglighet

- http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_297_opm06.pdf?lang=fi

Tillgängliga universitetsstudier

BILAGA 3: EXAMENSSPECIFIKA KRAV PÅ HÄLSOTILLSTÅNDET FÖR SORA-EXAMINA

- Utbildningsstyrelsen har i samarbete med Arbetshälsoinstitutet fastställt examensspecifika krav på hälsotillståndet för SORA-examina, vilka gäller grundläggande yrkesutbildning, utbildning som förbereder för en fristående examen inom de yrkesinriktade grundexamina samt yrkes- och specialyrkesexamina
- Yrkehögskolor och universitet fastställer examensspecifika krav på hälsotillstånd självständigt

DET HUMANISTISKA OCH PEDAGOGISKA OMRÅDET	EXAMENSSPECIFIKA KRAV PÅ HÄLSOTILLSTÅNDET
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i teckenspråkshandledning, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för teckenspråkshandledning, teckenspråkshandledare ▪ Grundexamen i barn- och familjearbete, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för barn- och familjearbete, barnledare ▪ Grundexamen i ungdoms- och fritidsinstruktion, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för ungdoms- och fritidsinstruktion, ungdoms- och fritidsinstruktör <p><i>Yrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yrkesexamen för specialhandledare av barn och ungdom 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid de studier som avses i de examina inom det humanistiska och pedagogiska området som anges i statsrådets förordningar (1032 och 1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdsituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>en psykisk eller fysisk sjukdom eller funktionsnedsättning som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller inläring i arbetet, såsom symptom på psykotisk nivå eller en depression som allvarligt försämrar funktionsförmågan, en allvarlig social fobi eller en sjukdom eller funktionsnedsättning som förhindrar användningen av teckenspråk (grundexamen i teckenspråkshandledning)</i> ▪ <i>annan sjukdom eller funktionsnedsättning som äventyrar hälsan eller säkerheten för den studerande själv eller andra som deltar i eller arbetar med praktiska uppgifter eller inläring i arbetet</i> ▪ <i>missbruk eller beroende av berusningsmedel.</i>
OMRÅDET TEKNIK OCH KOMMUNIKATION NATURBRUK OCH MILJÖOMRÅDET	EXAMENSSPECIFIKA KRAV PÅ HÄLSOTILLSTÅNDET
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i flygplansmekanik, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för flygplansmekanik, flygplansmekaniker och utbildningsprogrammet/kompetensområdet för flygplansteknik, flygteknikmontör 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom teknik och kommunikation som anges i statsrådets förordning (1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar innebär och den individuella vårdsituationen i fråga om sjukdomarna under beaktande av de allmänna kraven på hälsotillstånd inom flygplansbranschen.</p>

	<p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ en psykisk eller fysisk sjukdom eller en funktionsnedsättning som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller inläring i arbetet ▪ en syn- eller hörselnedsättning som inte kan korrigeras med hjälpmedel samt färgblindhet ▪ ett besvärligt handeksem ▪ allergi mot de ämnen och material som används vid underhåll av flygplan ▪ sjukdomar som försämras vid skiftarbete ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel <p>Av en flygteknikmontör förutsätts:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ utöver de allmänna hälsokraven inom flygplansbranschen (se ovan) dessutom gott färgseende (Ishihara 15/15).
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i flygledning, utbildningsprogrammet för flygledning, flygledare 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom området teknik och kommunikation som anges i förordning (1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder.</p> <p>Hälsotillståndet eller funktionsförmågan hos en person som söker till grundexamen i flygledning ska bedömas utifrån de krav på hälsotillstånd som ställs i författningar inom området. Hälsofaktorer kan utgöra hinder för antagning som studerande till grundexamen i flygledning.</p> <p>För att få arbeta som flygledare behöver personen i fråga utöver flygledarcertifikat dessutom ett medicinskt intyg.</p> <p>När de medicinska intygen beviljas, förnyas eller förlängs iakttas luftfartsmyndigheternas allmän europeiska krav Eurocontrol class 3, medicinska krav.</p> <p>Dessa bestämmelser, blanketterna för hälsoundersökningarna och en lista över de flygmedicinska center och flygläkare som Trafi har befullmäktigat finns på webbadressen http://www.luftfartsforvaltningen.fi/flygmedicin</p>
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i logistik, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för transportservice, chaufför, busschaufför och kombinationsfordonsförare och utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för flygplatsservice, flygplatsarbetare ▪ Grundexamen inom byggnadsbranschen, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för schaktningsmaskintransport, schaktningsmaskinförare ▪ Grundexamen inom skogsbranschen, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för körning av skogsmaskiner, skogsmaskinsförare ▪ Grundexamen i natur och miljö, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för miljö, miljövårdare 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna för de examina inom teknik och kommunikation som anges i statsrådets förordningar (1032 och 1033/2011) och vid studierna för de vidstående examina i natur och miljö så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder.</p>

<p><i>Yrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yrkesexamen för fordonskranförare ▪ Yrkesexamen för busschaufför ▪ Yrkesexamen för kombinationsfordonsförare ▪ Yrkesexamen i biltransport av trävaror ▪ Yrkesexamen inom markanläggningsbranschen ▪ Yrkesexamen för skogsmaskinförare <p><i>Specialyrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialyrkesexamen för trafikklärare ▪ Specialyrkesexamen för skogsmaskinförare 	<p>I utbildning för grundexamen i logistik (utbildningsprogrammet eller kompetensområdet för transportservice, kombinationsfordonsförare och flygplatservice), för grundexamen inom byggnadsbranschen (utbildningsprogrammet eller kompetensområdet för schaktnings-maskintransport), för grundexamen inom skogsbranschen (utbildningsprogrammet eller kompetensområdet för körning av skogsmaskiner), för grundexamen i natur och miljö (utbildningsprogrammet eller kompetensområdet för miljö) samt i utbildning för de vidstående yrkes- och specialyrkesexamina krävs att den fysiska och psykiska funktionsförmågan är tillräcklig med tanke på den belastning som de praktiska uppgifterna och inläringen i arbetet innebär. Inom landsvägstrafik krävs att yrkeschaufförer har antingen körkort i grupp 2 (lastbils- och busschaufförer samt de som framför tunga fordonskombinationer) eller yrkeskörkort för personbil (taxiförare). Vid ansökan om dessa tillämpas kraven på hälsotillstånd i grupp 2, som anges i social- och hälsovårdsministeriets förordning om körhälsa. I körkortslagen (386/2011) och i social- och hälsovårdsministeriets förordning om körhälsa ingår bestämmelser om krav på hälsotillstånd för körkort och om kontroll av körhälsan. I den senare författningen ges närmare bestämmelser om hälsokraven för körkort enligt kraven i bilaga III i direktivet 2006/126/EG och i direktivet 2009/113/EG. www.finlex.fi</p> <p>När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdssituationen i fråga om sjukdomarna. Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ diabetes som behandlas med insulin ▪ epilepsi eller andra sjukdomar och funktionsstörningar som inverkar på balansorganet ▪ en syn- eller hörselnedsättning som inte kan korrigeras med hjälpmedel ▪ hjärt-kärlsjukdom ▪ sjukdom i andningsorganen som begränsar förmågan att klara av fysisk belastning och utomhusarbete ▪ sjukdom i stöd- och rörelseorganen ▪ njursjukdomar ▪ en psykisk sjukdom som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller inläring i arbetet ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i sjöfart, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för däcks- och maskinreparationer, reparatör och utbildningsprogrammet/kompetensområdet för eldrift, fartygselektriker och utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för maskinbefäl, vakthavande maskinmästare och utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för däcksbefäl, vakthavande styrman 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet i de examina inom teknik och kommunikation som anges i statsrådets förordning (1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder.</p>

	<p>Lagen om läkarundersökning av fartygspersonal (1171/2010) föreskriver att personer som arbetar inom sjöfarten inte får ha en skada, en funktionsnedsättning eller en sjukdom som hindrar eller uppenbart försvårar hans eller hennes arbete. De får inte ha någon sjukdom som man kan anta förvärras av arbete på ett fartyg eller äventyra hälsan hos andra som befinner sig på fartyget eller säkerheten inom sjöfarten. Vad gäller syn- och hörsolförmågan samt färgseendet hos fartygspersonal ska kraven i social- och hälsovårdsministeriets beslut (70/1985) uppfyllas.</p> <p>Utöver de normala arbetsuppgifterna ska personerna kunna agera i exceptionella situationer (brand på fartyget, räddningsåtgärder). Grundläggande krav är att deras extremiteter fungerar normalt, att de kan röra sig i trappor och att de kan utföra medeltungt kroppsligt arbete.</p> <p>De får inte ha någon sjukdom som förvärras av vakande, en oregelbunden arbetsrytm och avvikande fysisk eller psykisk belastning eller som kräver regelbunden medicinering för att hållas under kontroll.</p> <p>De som har avlagt grundexamen i sjöfart behöver utöver sitt certifikat även läkarintyget för sjömän.</p> <p>Hälsotillståndet eller funktionsförmågan hos en person som söker till grundexamen i sjöfart ska bedömas utifrån de krav på hälsotillstånd som ställs i författningarna inom området. Hälsotillståndet kan utgöra hinder för antagning som studerande eller examinand till grundexamen i sjöfart.</p> <p>När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdssituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Bland annat följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ en sjukdom eller en funktionsnedsättning i rörelseorganen eller nervsystemet ▪ en skada eller en funktionsnedsättning som försvårar tal, hörande eller hörförståelse ▪ balansstörning ▪ epilepsi ▪ diabetes som behandlas med insulin ▪ en sjukdom som kommer i attacker och som inverkar på funktionsförmågan ▪ en allvarlig psykisk störning såsom depression, psykos, bipolärt syndrom ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel ▪ allmänfarlig smittsam sjukdom. <p>I oklara fall ska bedömningen av lämplighet för arbete på ett fartyg hänskjutas till Trafiksäkerhetsverket (lagen 1171/2010).</p> <p>Mer information: http://www.trafi.fi/sv/sjofart</p>
--	--

SOCIAL-, HÄLSO- OCH IDROTTS-OMRÅDET	EXAMENSSPECIFIKA KRAV PÅ HÄLSOTILLSTÅNDET
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, följande utbildningsprogram/kompetensområden: kundbetjäning och informationshantering, akutvård, rehabilitering, vård och fostran av barn och unga, mentalhälsoarbete och missbrukarvård, sjukvård och omsorg, munhälsovård, handikappomsorg, äldreomsorg och fotvård, närvårdare <p><i>Yrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yrkesexamen i fotvård ▪ Yrkesexamen i gipsning ▪ Yrkesexamen för obduktionspreparator ▪ Yrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda ▪ Yrkesexamen för familjedagvårdare ▪ Yrkesexamen i arbete bland missbrukare ▪ Yrkesexamen för massör ▪ Yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet <p><i>Specialyrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialyrkesexamen för gipsningsmästare ▪ Specialyrkesexamen i psykiatrisk vård ▪ Specialyrkesexamen inom omsorgsarbete för utvecklingsstörda ▪ Specialyrkesexamen för synrehabiliteringshandledare ▪ Specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade ▪ Specialyrkesexamen i arbetslivsträning ▪ Specialyrkesexamen i äldreomsorg ▪ Specialyrkesexamen för massör ▪ Specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom social-, hälso- och idrottsområdet som anges i statsrådets förordningar (1032 och 1033/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdssituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ psykiska sjukdomar som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller inläring i arbetet, såsom en pågående obehandlad psykos eller en svår depression som försämrar funktionsförmågan ▪ fysiska sjukdomar som begränsar funktionsförmågan i så hög grad att personen inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet, såsom sjukdomar eller funktionsnedsättningar i stöd- och rörelseorganen samt kroniska eksem ▪ en sjukdom som överförs via blod kan begränsa möjligheten att genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel.

<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i tandteknik, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för tandteknik, tandlaborant 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom social-, hälso- och idrottsområdet som anges i statsrådets förordning (1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdsituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ en synnedsättning som inte kan korrigeras med hjälpmedel ▪ ett svårt handeksem
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen inom läkemedelsbranschen, utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för apoteksbranschen, läkemedelstekniker och utbildningsprogrammet/ kompetensområdet för läkemedelsbranschen, farmanom 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning av den sökande som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom social-, hälso- och idrottsområdet som anges i statsrådets förordning (1032/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdsituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ en synnedsättning som inte kan korrigeras med hjälpmedel ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel.
<p><i>Yrkesinriktade grundexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grundexamen i idrott, utbildningsprogrammet/kompetensområdet för idrottsinstruktion, idrottsledare <p><i>Yrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yrkesexamen i idrott ▪ Yrkesexamen för tränare <p><i>Specialyrkesexamina</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Specialyrkesexamen för tränare 	<p>En omständighet i anslutning till sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning som studerande. Som studerande kan dock inte antas den som på grund av hälsotillstånd eller funktionsförmåga inte kan genomföra praktiska uppgifter eller inläring i arbetet i anslutning till studierna, om kraven på säkerhet vid studierna i de examina inom social-, hälso- och idrottsområdet som anges i statsrådets förordningar (1032 och 1033/2011) så förutsätter och om hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder. När det gäller personens hälsotillstånd eller funktionsförmåga ska man bedöma de begränsningar som eventuella sjukdomar medför och den individuella vårdsituationen i fråga om sjukdomarna.</p> <p>Följande omständigheter kan utgöra hinder för antagning av en studerande</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ psykiska eller fysiska sjukdomar eller funktionsnedsättningar som förhindrar deltagande i praktiska uppgifter eller inläring i arbetet, såsom en pågående obehandlad psykos eller en allvarlig depression eller sjukdom i stöd- och rörelseorganen som försämrar funktionsförmågan ▪ missbruk eller beroende av berusningsmedel.

BILAGA 4: BLANKETT FÖR BAKGRUNDSUPPGIFTER FÖR BEDÖMNING AV STUDERANDES HÄLSOTILLSTÅND OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA I ANTAGNINGSAFASEN

Utbildningsanordnarens eller högskolans namn har begärt att *namn*, personbeteckning för den som ansöker om att bli antagen som studerande ska lämna in en utredning om huruvida han/hon uppfyller kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga för namnet på examen.

Med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998, 27 a och b §), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998, 11 § 3 och 4 punkten), yrkeshögskolelagen (932/2014, 27§) och universitetslagen (558/2009, 37 a och b §).

Utbildningsanordnarens eller högskolans motivering till begäran om utlåtande:

_____
Ort och tid

_____
Utbildningsanordnarens eller högskolans
företrädarens underskrift, namnförtydligande
och telefonnummer

Bilaga: Examensspecifika krav på hälsotillstånd och funktionsförmåga

BILAGA 5: MODELL FÖR FRITT FORMULERAT UTLÅTANDE OM HÄLSOTILLSTÅND OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA I ANSÖKNINGSFASEN

Andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården än läkare bedömer hälsotillstånd och funktionsförmåga hos den som ansöker om att bli antagen som studerande med ett fritt formulerats utlåtande.

Den sökandes namn

Den sökandes personbeteckning

Den sökandes adress

Läroanstaltens namn:

Ändamålet med utlåtandet: Utlåtande om hälsotillstånd och funktionsförmåga hos den som ansöker om att bli antagen som studerande

Med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998, 27 a och b §), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998, 11 § 3 och 4 punkten), yrkeshögskolelagen (932/2014, 27 §) och universitetslagen (558/2009, 37 a och b §)

Den sökandes namn har genomgått en bedömning av hälsotillstånd och funktionsförmåga datum eller tidsintervall. Vid kontrollen och undersökningarna har bedömts huruvida den sökande uppfyller kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga för namnet på examen.

På grundval av kontrollen och undersökningarna konstaterar jag att den sökandes namn är

lämplig

olämplig

jag tar inte ställning*

* den sökande har hänvisats till undersökningar som utförs av en annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården

med vissa begränsningarlämplig

Beskrivning av hindren för studier och eventuella förslag till hur hindren kunde undanröjas:

_____
Ort och tid

_____
Underskrift, namnförtydligande och yrkesbeteckning

BILAGA 6: BLANKETT FÖR ÖVERFÖRING AV INFORMATION TILL HÄLSOVÅRDEN – DEN STUDERANDE HAR ÅLAGTS ATT VISA UPP INTYG ÖVER NARKOTIKATEST

Utbildningsanordnaren eller högskolan kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest med stöd av

lagen om yrkesutbildning (630/1998, 34 a §), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), 11 § 4 punkten), yrkeshögskolelagen (932/2014, 36 §), universitetslagen (558/2009, 43 d §), statsrådets förordning om utförande av narkotikatest (218/2005, 4§)

1. Uppgifter om den studerande (namn, personbeteckning): _____
_____
_____

2. Den studerande har ett identitetsbevis med foto: ja ___ nej ___*

*om den studerande inte har ett identitetsbevis med fotot, ska den studerande i testsituationen åtföljas av en företrädare för utbildningsanordnaren, högskolan, arbetsplatsen för inläring i arbetet eller praktikplatsen, som på ett tillförlitligt sätt kan intyga den studerandes identitet

3. Motivering till kravet på att intyg över narkotikatest ska visas upp:
___ misstanke om att den studerande varit påverkad av narkotika
___ misstanke om narkotikaberoende

4. Misstanke om berusningstillstånd (plats, tidpunkt och datum):
_____

5. Namn på och telefonnummer till den som bedömt berusningstillståndet (företrädare för utbildningsanordnaren, högskolan, arbetsplatsen för inläring i arbetet eller praktikplatsen):
_____

6. Bedömning av berusningstillståndet:

Tal:	Tilltalbarhet:	Uppfattning om tid och plats:
☐ tydligt ☐ otydligt	☐ ja ☐ försämrad	☐ ja ☐ försämrad
Gång: ☐ säker ☐ osäker	Reaktionsförmåga: ☐ normal ☐ fördröjd	Lukt av alkohol: ☐ nej ☐ ja
Väsen: ☐ lugn – behärskad ☐ sömning	☐ euforisk – går snabbt ☐ hotfull	☐ ångestfylld ☐ gråtmild
Fysiska symptom: ☐ inga ☐ darrningar	☐ oro ☐ kräkningar	☐ svettning

7. Beskrivning av nedsättningen av funktionsförmågan: _____

_____

8. Den studerande har hänvisats till test när den studerande utfört följande uppgifter:

_____

9. Kontaktuppgifter till företrädaren för den utbildningsanordnare eller högskola som ålagt skyldighet att visa upp intyg över narkotikatest (namn, telefonnummer):

_____

10. Den studerande har hänvisats till hälsovården för narkotikatest tidpunkt och datum:

_____

hälso- och sjukvårdsenhetens namn: _____

eventuell ledsagares namn: _____

_____
Ort och tid

_____
Underskrift

_____
Namnförtydligande
(person som bedömt berusningstillståndet)

Originalen av detta dokument är utbildningsanordnarens eller högskolans exemplar. En kopia har getts till den studerande och en stannar hos hälso- och sjukvårdsenheten.

BILAGA 7: EXEMPEL PÅ BEGÄRAN OM UNDERSÖKNING: OMFATTANDE NARKOTIKA- OCH LÄKEMEDELSSCREENING I BLOD OCH URIN

Skriv ut remissen

Töm remissen

REMISS / NARKOTIKATEST AV STUDERANDE

Svarsadress	Den som ska testas, namn och personbeteckning ☐ Identiteten verifierad
Faktureringsadress (om annan än svarsadressen)	Remitterande läkare

Välj önskad undersökning

☐ Undersökning av påverkan av narkotika ☐ Omfattande narkotika- och läkemedelsscreening i blod (B-HuumL-O)	☐ Undersökning av narkotikaberoende ☐ Omfattande narkotika- och läkemedelsscreening i blod (B-HuumL-O) ☐ Omfattande narkotika- och läkemedelsscreening i urin (U-HuumL-O, 1872)

Annan undersökning (överenskomms särskilt):

Undersökningar som görs av urinprov omfattar dessutom pH-, kreatinin- och nitritanalyser.

Provuppgifter (provtagaren fyller i)

Provets art Blod (B) Urin (U)

Identifikationsdekal

Eventuell läkemedelsbehandling (under de två senaste veckorna):

Urinprov   pH   Temperatur

Provtagarens underskrift _____

Ort

Datum

Namnförtydligande

Titel/ställning

Telefon

Samtycke av den som ska testas

Jag ger mitt samtycke till att genomgå narkotikatest. Jag har konstaterat att det prov jag gett har indelats /tagits i två rör, A och B, som därefter har förslutits och förseglats. Jag bekräftar att remissblankettens identifikationsuppgifter är desamma som provens identifikationsuppgifter.

Dessutom ger jag mitt samtycke till att resultaten sänds konfidentiellt till ovannämnda svarsadress till en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Ort   Tid   Underskrift av den som ska testas: _____

BILAGA 8: BESKRIVNING AV PROVTAGNINGEN SAMT INSAMLINGSANVISNING FÖR URIN- OCH BLODPROV

BESKRIVNING AV PROVTAGNINGEN

- Provlämnaren visar undersökningsremissen för provtagaren
- Provtagaren säkerställer provlämnarens identitet.
- Om identiteten verifieras av en ledsagare antecknas ledsagarens personuppgifter.
- Provlämnaren informeras om provtagningsprocessen innan provet tas
- Endast behöriga personer ska ha tillträde till provtagningslokalerna där prover insamlas och förvaras.
- Provet tas av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är förtrogen med uppgiften
- Provtagaren kompletterar för sin del remissblanketten och ber provlämnaren underteckna den punkt i remissblanketten där provlämnaren utöver sitt samtycke bekräftar att han eller hon gett ett prov, konstaterat att provet indelats/ tagits i två rör, att rören förseglats och att identifikationen på blanketterna och rören överensstämmer med varandra

TAGANDE AV BLODPROV

- För provtagning av blod används vakuurnör, som innehåller ett antikoagulans (t.ex. kaliumoxalat) och en stabilisator (t.ex. natriumfluorid), eller EDTA rör
- Provet tas med vakuumnål och ska fylla två provrör på 10 ml. Det bör vara minst 4 ml blod. Provrören med blodet förses med identifikationssymboler. Provrören förseglas ett och ett och placeras i en förseglad påse tillsammans med en absorptionsduk. Proverna och undersökningsremisserna ska ha samma identifikationssymboler.
Proverna och remisserna packas i en transportförpackning. Allt detta sker i provlämnarens närvaro. Provrören A och B samt undersökningsremissen tillställs laboratoriet. Ett rör (A) används till testning och det andra röret (B) förvaras förseglat för den händelse att den som testats bestrider ett positivt resultat.

En provtagningsförpackning innehåller t.ex:

- Ett provtagningskärl försett med termometer (urin)
  - Två provrör samt förseglingar (både blod- och urinprov)
  - En förslutbar plastpåse
  - En absorptionsduk
  - En transportförpackning
- Vid behov identifikationsdekaler

TAGANDE AV URINPROV

Provtagaren skall minimera möjligheterna till förfalskning av provet genom följande säkerhetsåtgärder:

- Det får inte finnas vatten, tvål e.d. inne på provtagningstoaletten. Vattnet i tanken bör vara färgat. Dörren får inte låsas.
- Provlämnaren ska lämna sina ytterplagg, väskor och andra saker utanför provtagningstoaletten. Provtagaren ber provlämnaren tömma sina fickor.
- Provlämnaren tvättar händerna utan tvål e.d. och torkar dem under överinseende av provtagaren innan han eller hon urinerar. Provlämnaren väljer provtagningskärl.
- Provlämnaren är hela tiden under överinseende av provtagaren så att provlämnaren inte har tillgång till vatten, flytande tvål, rengöringsvätskor eller andra ämnen som skulle kunna användas till att manipulera provet.
- Provtagaren håller sig i närheten av provtagningstoaletten och är genast redo att ta emot provet.
- Provlämnaren lämnar över provtagningskärlet i toaletten eller på ett sådant avgränsat område att integriteten garanteras. Provtagaren håller sig utanför toaletten tills provet är lämnat, och provtagaren får inte ha direkt insyn till provlämnaren. Provlämnaren får inte spola på toaletten innan han har överlämnat provet till provtagaren.
- Observerat avvikande uppförande noteras av provtagaren på remissblanketten.

Vid mottagande av provet ska provtagaren:

- Bedöma volymen av urinen i provtagningskärlet och kontrollera att mängden är tillräcklig. Det bör vara minst 20 ml urin.
- Mäta urinens temperatur. Mätningen av temperaturen får inte kontaminera provet.
- Tiden mellan urineringen och temperaturmätningen får inte överstiga 4 minuter och temperaturen bör hamna inom intervallet 32-38 C°
- Kontrollera provets färg och utseende. Vilken som helst avvikande observation antecknas på remissblanketten.
- Mäta pH i provet. pH mäts av den urin som finns kvar i det ursprungliga kärlet sedan provet först indelats i A-rör och B-rör.

Nytt prov begärs ifall:

- Temperaturen ligger utanför gränserna (32-38) C°,
- pH är under 3 eller över 11
- Det inte finns tillräckligt med urin i provet, samt
- Det av annan orsak föreligger misstanke om att provet är odugligt.

Provlämnaren lyckas inte lämna ett urinprov:

- Provlämnaren får ett glas vatten med cirka 30 minuters mellanrum (totalmängden får inte överstiga en liter). Den angivna vattenmängden antecknas i remissen. Normalt kan urinprov tas efter 2-3 timmar.

Indelning av provet i rör samt försegling:

- Provet indelas/tas i två rör (A och B) som provlämnaren själv har valt.
- När provet töms från provtagningskärlet i provrören, ber provtagaren provlämnaren observera överföringen av provet och förseglingen av provrören.

- Syftet med förseglingen är att garantera provets integritet under transporteringen.
- Provrören A och B samt undersökningsremissen (blankett 2) tillställs laboratoriet.
- Ett rör (A) används till testning och det andra röret (B) förvaras förseglat för den händelse att den som testats bestrider ett positivt resultat.

Identifikationssymboler:

- Såväl provrören som alla sidor på undersökningsremissen antecknas med entydiga identifikationssymboler (identifikationsdekaler eller personuppgifter).
- Provrören A och B samt undersökningsremisserna (3 st.) förses med identifikationssymbolerna. Blanketterna och rören kopplas ihop med den testade personen enbart med hjälp av identifikationssymbolerna. Det är väsentligt att identifikationssymbolen garanterar spårbarheten till rätt person och att uppgifterna i den inte kan förfalskas. Provlämnaren observerar fästandet av dekalerna och bekräftar att identifikationerna på blanketterna och rören är desamma.

Provets integritet:

- Provtagningskärlet och rören skall hela tiden kunna ses av både provlämnaren och provtagaren, tills urinproven är förseglade och märkta.
- Den som testats bestyrker med sin underskrift att provtagningen skett på behörigt sätt.

Sändande av provet:

- Provet packas i en transportförpackning. Om transportförpackningen lämnas till posten, ska den också innehålla en absorptionsduk

BILAGA 9:   MODELL FÖR INTYG ÖVER NARKOTIKATEST SOM GES TILL DEN TESTADE

Med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998, 34 a §), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998, 11 § 4 punkten), yrkeshögskolelagen (932/2014, 36 §) och universitetslagen (558/2009, 43 d §).

Intyg över narkotikatest

Den testades namn

Personbeteckning

har på grundval av prov som tagits ____/ ____ 20____

använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att funktionsförmågan har blivit nedsatt

Nej

Ja

_____
Ort och tid

_____
Läkare förtrogen med narkotikatestning

Läkarens kontaktuppgifter

BILAGA 10: BLANKETT FÖR BAKGRUNDSUPPGIFTER FÖR EDÖMNING AV HÄLSOTILLSTÅND OCH FUNKTIONSFÖRMÅGA UNDER STUDIETIDEN

Utbildningsanordnarens eller högskolans namn har bestämt att den studerandes namn, personbeteckning ska genomgå hälsokontroll och undersökningar som utförs av en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Syftet med undersökningarna är att utreda om den studerande uppfyller kraven på hälsotillstånd och funktionsförmåga för namnet på examen.

Med stöd av lagen om yrkesutbildning (630/1998, 32 och 32a §), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998, 11 § 9 och 10 punkten), yrkeshögskolelagen (932/2014, 34 §) och universitetslagen (558/2009, 43 a och b §).

Utbildningsanordnarens eller högskolans motivering till att utlåtande begärs och beskrivning av de uppgifter som den studerande har svårigheter att klara av:

Beskrivning av de åtgärder som har vidtagits i läroanstalten för att undanröja hindren för studier, och effekterna av dem:

_____
Ort och tid

_____
Utbildningsanordnarens eller högskolans
företrädarens underskrift och
namnförtydligande

Bilaga: Examensspecifika krav på hälsotillstånd och funktionsförmåga